KONGL. MAJ:TS BEFALLNINGSHAFVANDES

UTI

WERMLANDS LÄN

TILL

KONGL. MAJ:T

i underdånighet afgifna

FEMÅRS-BERÄTTELSE

för åren 1851, 1852, 1853, 1854 och 1855.

STOCKHOLM, 1856.

P. A. NORSTEDT & SÖNER,

Kongl. Boktryckare.

Kongl. Maj:ts befallningshafvandes femårsberättelse för åren ... – Stockholm, 1823-1857.
Täckningsår: 1817/1821-1851/55.
Kungl. Maj:ts överståthållares i Stockholms stad och Kungl. Maj:ts befallningshavandes i Sveriges län till Kungl. Maj:t femårsberättelser. Vissa femårsperioder finns även tabellbilagor.

Berättelserna innehåller följande avdelningar:
- Länets allmänna beskaffenhet
- Innevånare
- Näringar
- Politisk författning
- Städer

Efterföljare:

Bidrag till Sveriges officiella statistik. H, Kungl. Maj:ts befallningshavandes femårsberättelser, jämte Sammandrag för åren … på Nådigaste befallning utarbetad och utgivet av Statistiska centralbyrån. – Stockholm, 1863-1912.
Täckningsår: 1856/60-1901/05 = N.F., [1]-10.

Kongl. Maj:ts Befallningshafvandes uti Wermlands Län till Kongl. Maj:t i underdånighet afgifna Femårs-berättelse för åren 1851, 1852, 1853, 1854 och 1855.
Digitaliserad av Statistiska centralbyrån (SCB) 2010.
Vid digitaliseringen har en innehållsförteckning skapats och lags till.

urn:nbn:se:scb-b0-h0-51_14varm

KONGL. MAJ:TS BEFALLNINGSHAFVANDES

UTI

WERMLANDS LÄN

TILL

KONGL. MAJ:T

i underdånighet afgifna

FEMÅRS-BERÄTTELSE

för åren 1851, 1852, 1853, 1854 och 1855.

STOCKHOLM, 1856.

P. A. NORSTEDT & SÖNER,

Kongl. Boktryckare.

INNEHÅLL

Underdånig berättelse

	Sid.
§ 1. Länets allmänna beskaffenhet……	3.
§ 2. Invånare……	5.
§ 3. Näringar…….	7.
Åkerbruk……...	7.
Boskapsskötsel…….	10.
Skogar…….…...	11.
Bergsrörelse……..	12.
Fabriker, bruk och öfriga näringar, hvilka icke tillhöra bergsrörelsen……..	18.
Binäringar…….	19.
Handel……..	21.
Handtverkerier på landet……..	21.
§ 4 Förbättringar af land- och vattenkommunikationerne……...	21.
§ 5. Politisk Författning……	24.
Kammarverk…….	24.
Statsbidrag……	25.
Politi…….	26.
§ 6. Städer…….	29.
Carlstad……..…	29.
Christinehamn…….…..	30.
Filipstad……	32.
Arvika köping……...	32.

Tabellbilaga

Tabell för Landet inom Wermlands Län, innefattande åren 1851, 1852, 1853, 1854 och 1855

Tabell för Städerna inom Wermlands Län, tillhörande 1851-1855 årens Femårsberättelse

Underdånig Berättelse om tillståndet i statistiskt och ekonomiskt hänseende inom Wermlands Län, åren 1851, 1852, 1853, 1854 och 1855.

§ 1.

Länets allmänna beskaffenhet.

Hvad de förra underdåniga berättelserne innehålla om Länets läge, vidd och jordmån samt om de bergshöjder och större vattendrag, som genomskära detsamma, torde här icke behöfva åter upprepas, hvarföre omförmälde berättelser i afseende derå i underdånighet åberopas.

Till förbättring af landets naturliga beskaffenhet verka säkert, fastän icke alltid under en kortare tidrymd, så märkbart de från ålder fortgående odlingarne och i synnerhet de, hvilka tillkomma medelst sjöars sänkning eller aftappning samt myrors och mossars utdikning. Enligt de uppgifter och berättelser, som till Länets Hushållnings-sällskap från Hushållsnämnder och korresponderande ledamöter ingått, hafva under de ifrågavarande åren i alla härnderne dels förut påbörjade odlingar varit fortsatta, dels ock nya sådane blifvit företagne och antingen fullt eller till vissa delar utförda; och kan det såsom otvifvelaktigt antagas, att vattendränkt och oländig mark af flere hundrade tunnlands omfång blifvit sålmedelst dessa åren till fruktbärande jord förvandlad. Ett närmare bestämmande af denna jordvinnings areala vidd är väl icke möjligt, men de betydligare arbetsföretagen i berörde hänseende kunna dock uppgifvas och hafva varit följande:

Sänkning af Hänsjön i Fryksände socken af Fryksdals öfre tingslag, hvarigenom 730 tunnland odlingsbar jord anses vinnas för de omkring sjön belägne hemman, och till hvilket arbete Eders Kongl. Maj:t år 1851 täcktes i nåder bevilja understöd af statsmedel med 830 R:dr såsom anslag och 8,400 R:dr B:ko såsom lån.

Utdikning af åtta inom södra Finnskoga församling af Elfvedals öfre tingslag belägne, odlingsbara myror, af tillsammans 190 tunnlands vidd, och hvartill 1,890 R:dr B:ko statsanslag utan återbetalningsskyldighet jemväl sistnämnde år i nåder beviljats.

Sänkning af sjöarne Flaten, Welen och Kläggen uti Östmarks och Fryksände socknar af Fryksdals öfre tingslag, för odling af 500 tunnland ängs- och kärrjord af god beskaffenhet samt af 100 tunnland bättre och sämre mossjord, till utförande af hvilket företag statsbidrag blifvit 1852 med 5,333 R:dr 16 sk. Banko i nåder beviljadt.

Sänkning af sjöarna Vadjungen och Björklången samt rensning af elfven Rinnan i Nordmarks härad, i ändamål att odla vattendränkt mark, hvartill Eders Kongl. Maj:t år 1855 i nåder beviljat understöd af statsmedel, att utgå med 14,000 R:dr B:ko, deraf 11,200 R:dr såsom lån och 2,800 såsom anslag utan återbetalningsskyldighet.

Ett odlingsföretag af omkring 100 tunnlands rymd å hemmanet Gräshöjden uti Brattfors socken af Färnebo härad.

Odlingar till 103 tunnlands vidd å hemmanen lydande under Mölnbacka bruk i Nedra Ulleruds socken af Kihls härad.

Aftappning af Backsjön i Lungsunds socken af Fernebo härad, hvarigenom vid pass 240 tunnland till odling tjenlig jord lärer vinnas.

Vallanläggning vid Byelfs vattendrag af 2,000 alnars längd å Seffle och Krokstad egendomar i By socken af Näs härad, för att från öfversvämning afstänga och odla 70 tunnland förut dels vattendränkt, dels vattensjuk mark.

Odling af 70 tunnland stenbunden mark å Wästbro egendom i sistnämnde socken och härad.

Aftappning af en kärn, Getkärn kallad, å Getnäs hemmans område i Sunne socken och Frykdals härads nedre tingslag, till vinnande af 150 tunnland åker och äng.

Dessa sistnämnde sex arbeten äro, likasom ett stort antal mindre odlingar, utan statsbidrag företagne.

I anseende till de skador, som jordägare vid sjön Wenern lida af dess periodiska öfversvämningar, har redan 1820 undersökning, på allmän bekostnad, ägt rum, i ändamål att utreda om åtgärder kunde vidtagas till reglerande af sjöns vattenhöjd; men utan att det förslag, som dertill då skall blifvit upprättadt, kommit till utförande. Under den 7 December 1852 har Eders Kongl. Maj:t, uppå underdånig hemställan af Dess Befallningshafvande i Skaraborgs Län, täckts i nåder anslå en summa af 5,000 R:dr B:ko till förnyad undersökning i berörde afseende, med vilkor likväl att den derutöfver för undersökningen erforderliga kostnad tillskjutes af dem, som för frågans utredande kunna vara intresserade; Och vid sammanträde här å Landskansliet den 22 Mars 1853 hafva jordägare vid Wenerns stränder inom Wermland genom sockneombud förklarat sig villige att med strandägare inom Skaraborgs och Elfsborgs Län deltaga i omförmälde kostnad samt utsett deputerade för att gemensamt med dem, hvilka inom de nyssnämnde begge Länen kunde dertill väljas, öfverlägga och besluta i allt som rörde undersökningens tillvägabringande. Huruledes eller i hvad mån den sedermera fortskridit är väl icke Eders Kongl. Maj:ts Befallningshafvande bekant, men emellertid har det inträffat, att Wenerns vattenstånd åren 1854 och 1855 betydligen fallit, och vid vissa tider deraf varit lägre än hvad man åtminstone på femtio år erfarit, hvilket försvårat segelfarten på sjön, enär det haft till följd att mångfaldige grund för tio till åtta fots djupgående fartyg uppstått i trakter af denna sjö, der sådana fartyg förut obehindrade framgått. För att förekomma öfversvämningar af Wenern erfordras utan

tvifvel, att vattnet får ett hastigare aflopp än hvad det hitintills haft, i den mån sjön stiger, eller åtminstone så snart den hunnit till en viss höjd; men skulle nu en sådan aftappning kunna medföra, att Wenerns vatten under blifvande varma och torra somrar faller ännu mer, till en vida lägre ståndpunkt, än hvad man tillförene erfarit, så torde noga böra utredas om ej de hinder och olägenheter, som af ett slikt förhållande tid efter annan kunnna uppkomma för segelfarten på Wenern, Götha kanal och Trollhätte kanal, samt å de flere i nämnde sjö fallande större vattendragen, på hvilken sjö, kanaler och vatten årligen fraktas varor för många millioners värde, kunna vålla större förluster än dem, hvilka Wenerns periodiska öfversvämningar förorsaka.

§ 2.

Invånare.

Enligt längderna öfver den skattskrifning, som ägde rum under de sista månaderna af 1855, utgjorde då folkmängden i Länet med Städerna 220,408 personer, nemligen:

Skattskyldige af mankön	59,342	
Dito af qvinkön	61,241	120,583.
Befriade af mankön	48,669	
Dito af qvinkön	51,156	99,825
	Summa	220,408

och af dessa voro 213,231 invånare på landet samt 7,177 i städerne. — Anmärkas bör dock, att Länets folkmängd är tvifvelsutan större än hvad skattskrifningslängderne sålunda visa, emedan allmogens uppgifter till mantals- och skattskrifningen ofta äro ofullständige hvad angår minderåriga barn och andra skattfrie personer.

År 1850 uppgick folknummern i Länet till 209,979, och har den således under de sista fem åren blifvit ökad med 10,429 personer.

Af kolerafarsoten hemsöktes 1853 års höst städerna Carlstad och Christinehamn samt åtskilliga orter i närheten af dessa städer och af sjön Wenern, samt 1855 års höst några gårdar i Kihls, Grums och Wisnums härader, och under åren 1854 och 1855 var rödsot tidtals gängse uti Länets norra del; men ehuru på åtskilliga ställen icke få aflidit i dessa sjukdomar, af hvilka rödsoten visat sig ganska elakartad, hafva de, såsom mindre spridda, likväl icke i någon märkbar mån motverkat folkmängdens tillväxt. Ett mera hämmande inflytande derpå hade otvifvelaktigt det missöde, som 1851 drabbade en vidsträckt del af Länet, dess norra socknar, då grödan derstädes dels betydligt skadades, dels förstördes af regn och frost. Genom det att de tvänne föregående årens skördar varit svaga hade redan många af dessa socknars mindre bemedlade invånare råkat i fattigdom, och efter 1851 års missväxt yppade sig der ock mycken

nöd. Till densammas afhjelpande täcktes Eders Kongl. Maj:t, uppå Dess Befallningshafvandes underdåniga hemställan, i nåder anvisa under den 17 December 1851 och den 3 Mars 1852 dels uti tvänne särskilde poster tillsammans 28,000 R:dr, att utlemnas i räntefria lån till Östmarks, Lekvattnets, Fryksände och Hvitsands församlingar i Fryksdals öfre tingslag, Gräsmarks församling i Fryksdals nedra tingslag, Bogens och Gunnarskogs församlingar i Jösse härad, samt Ny, Dahlby och Södra Finnskoga församlingar i Elfdals öfre tingslag, med återbetalning å vissa tider under åren 1853, 1854 och 1855 med en tredjedel hvardera året, dels ock 3,500 R:dr B:ko att utan återbetalningsskyldighet användas till understöd åt behöfvande inom Östmarks och Lekvattnets, Ny, Dahlby, Södra Finnskoga och Gunnarskogs församlingar, dock företrädesvis genom att bereda dem sysselsättning och arbetsförtjenst. Den framställning, som Eders Kongl. Maj:ts Befallningshafvande i allmänna tidningarne gjorde om det bedröfliga tillståndet inom förenämnde socknar, hade äfven till följd, att välgörenheten skyndade de nödlidande till hjelp med rika gåfvor, och inflöto sådane i slutet af 1851 och under 1852 till det betydliga beloppet i penningar af 83,642 R:dr 47 sk. 9 r:st. Banko. De nödlidandes undsättning skedde väl i viss mån, der så nödigt var, med direkta gåfvor, men för det mesta genom att gifva dem arbete vid jordbruket och i slöjder, hvarmedelst de kunde vinna uppehället. År 1851 organiserades uti Fryksdals öfre tingslag en arbetsinrättning, i ändamål att bereda arbete i hemorten åt obemedlade, som icke kunde eller bemödade sig om att sjelfve förskaffa sig det, och att sålunda förekomma det tiggeri, hvarmed en betydlig del af tingslagets befolkning besvärade både denna och andra provinser. Till denna inrättning, för hvilken stadgar blifvit uppgjorde samt af Länets Hushållnings-sällskap granskade och antagne, hade Länets invånare sammanskjutit 2,760 R:dr, och af det öfverskott, som uppkom å förenämnde gåfvomedel, sedan tillräckliga belopp deraf för de behöfvandes undsättning under året blifvit till församlingarne utbetalde, anslogos Sju tusen två hundra trettiotre R:dr 16 sk. Banko, för att åt inrättningen gifva nödig utsträckning och varaktighet.

Genom den omsorg man inom församlingarne, vid de behöfvandes undsättning sistnämnde år, hade att bereda dem arbetsförtjenst och genom den omförmälde arbetsinrättningens sedermera fortgående verksamhet hafva säkerligen icke få fattige och vid tiggeri vande blifvit derifrån afhållne och till arbetsamhet förde; men antagas får dock, att ännu mer än dessa anstalter hafva skördarnes dels medelmåttiga och dels bättre beskaffenhet inom Länets norra orter under de fyra sista åren samt en större och mera lönande arbetstillgång verkat att de stora tiggarehopar, som från dessa orter ofta öfversvämmade landet, efter hand, sedan 1852 försvunnit och att tiggare derifrån äro numera annorstädes i provinsen temligen sällsynta.

Då arbetsfolk de sednare åren behöfdes och söktes till många både allmänna och enskilda arbetsföretag i flera delar af riket och i Norrige samt betalades med 50 till 150 procent högre dagsverkspenning än här i Länet, var det naturligt att från Wermland, af hvars arbetsklass många voro vana att utom provinsen med arbete skaffa sig bidrag till bergningen, större mas-

sor arbetare än någonsin tillförene skulle utvandra och göra sig tillgodo den högre förtjensten på andra orter. Klagan förspordes ock förlidet år öfver dessa utvandringar och öfver brist på arbetare vid jordbruket. Man kunde förut emot en dagspenning af 32 till 36 skillingar Riksgäldssedlar, understundom till och med för mindre, när och hvar som helst få flere arbetare för dagen, men förändring häri hade timat; — i stället för det att legoarbetare nästan dagligen sökte arbete, der sådant förmodades vara att tillgå, måste man i tid efterhöra och betinga dem. — Af förenämnde orsak var tillgången på arbetsfolk inom Länet mindre de begge sista åren, än hvad man tillförene erfarit, men någon sådan brist derpå, som kunnat menligt inverka på provinsens näringar, har veterligen icke någorstädes visat sig; och arbetslönens stegring förlidet år till En R:dr à En R:dr 12 sk. Riksgäldssedlar för mansdagsverke får anses såsom nödvändig följd deraf, att alla lefnadsförnödenheter då stigit i högt penningevärde. — Emellertid har arbetsklassens ekonomiska tillstånd genom mera jemn och lönande arbetsförtjenst blifvit utan tvifvel förbättradt.

Allmogen är foglig til lynnet samt arbetsam och iakttager, med få undantag, stor sparsamhet i lefnaden, hvarföre ock ett talrikt antal hushåll kunna berga sig på mycket små hemmanslotter.

Under de sednare fyra åren äro få gröfre brott begångna inom provinsen och tjufnadsförbrytelser hafva de sista tvänne åren förekommit till vida mindre antal än förut, hvilket väl må anses vittna om stigande välmåga och sedlighet hos den arbetande och tjenande delen af befolkningen; men ehuru kändt är, att konsumtionen af bränvin i Länet minskats betydligt sistberörde år, i anseende till varans dyrhet, kan det likväl icke påstås att dryckenskapslasten i samma mån aftagit; ty när den mera sällsynta drycken åtkommits, hafva måttlighetens gränsor vid förtäringen ofta blifvit öfverskridne.

§ 3.

Näringar.

Åkerbruk. Det cirkulationsbruk af rent träde, höstråg, tre års gräsvall samt två till fyra års hafra, hvilket i underdåniga berättelserna af 1849 och 1851 blifvit omnämndt, såsom å största delen af den Wermländska odlade jorden användt, är fortfarande det rådande, endast med undantag af de nordligaste delarne, der dels en inskränkt areal, dels bruket hos den der boende Finnallmogen, har åstadkommit ett uteslutande begagnande af hafra och kornsäde på den mer än vanligt starkt gödslade jorden.

Såsom det förestående visar, utgöra väl ännu råg och hafra provinsens hufvudsäden, men hvete, som för trettio år sedan blott hos några få possessionater odlades och i allmänhet ansågs mindre passande för Wermlands åkerjord, har vunnit mera insteg under de sednare åren;

och i provinsens sydligare delar har odlingen deraf betydligt tilltagit, med i allmänhet goda resultater. Detta sädesslags odling synes innebära ett bevis på en närmare kännedom om den Wermländska jordens produktionsförmåga än den man förr ägt, och torde äfven vittna derom, att man tillagt hvetet större fordringar på en bördig jord, än detsamma verkligen äger. Det är visserligen sannt att Wermlands jord kan egentligen sägas bestå af tvänne hufvudslag, nemligen lerjord, sällan styf, och sandjord; men dessa äro ofta blandade med en större mängd humus, som gör dem båda ganska fruktbärande när de erhålla en passande och omsorgsfull skötsel. Afkastningen af hvetet har någon gång varit högre, men torde allmännast kunna, under vanliga vegetationsförhållanden, antagas till åttonde, hvaremot rågen under samma förhållande gifver tionde kornet.

Något vårhvete, korn, ärter och vicker odlas väl äfven, men i mindre qvantiteter och hos allmogen ofta alldeles icke. Hos possessionaterne tilltager bruket af dessa sädesslag, särdeles af de bättre kornslagen, men i afseende på trindsädet begränsar mycket jordmånens beskaffenhet dess användande. I de norra delarne af Länet begagnas af allmogen blandade säden af dels korn och hafra, dels vår-råg och hafra, men dessa öka icke utsädesqvantiteten, utan intaga en del af den för hafra eljest begagnade jorden.

Då rofodling i större skala endast förekommer hos ett ringa antal possessionater och på de flesta ställen kan sägas utgöra ett experiment, enär man med denna växtkultur ännu ej blifvit rätt förtrolig, utgöra potäterna de enda allmänt och i större qvantiteter odlade jordfrukter, likväl utan att ingå i cirkulationsbruket. De första åren af det här afhandlade qvinqvennium led denna växt ganska betydligt af torröta, men denna sjukdom har under de sednare åren minskats och slutligen endast sporadiskt förekommit. Då det numera synes vara nästan afgjordt, att densamma har sin hufvudorsak i väderleksförhållanden, är den att anse såsom en oundviklighet, hvilken hvarken af nytt utsäde eller en konstig behandling kan hindras att vissa år utbreda sig. Odlingen af potates, uppdragen af frön, har icke vunnit någon framgång och blott på ganska få ställen har man sökt införa några nya potatessorter. Emedlertid kan man icke säga att de motgångar, som odlarne rönt genom torrötans härjningar, minskat potatesodlingen, utan torde med visshet kunna antagas att qvantiteten af utsädet är oförändradt, om ej ökadt.

Linodlingen är ganska inskränkt, emedan man tror sig sakna derför tjenlig jord. Det är visserligen sannt att på mycket få ställen inom Länet förekomma större åkervidder af den beskaffenhet, att de vore för kultur af lin fullt tjenlige, men med den stora omvexling i jordmån, som här sig företer, torde nästan å hvarje egendom finnas ett mindre utrymme passande för odling af denna växt, hvilken nu alltför mycket försummas. Fara är, att den beständigt sig ökande förbrukningen af bomull och bomullsväfnader omsider skall hos allmogen alldeles uttränga linet och dess produkter, hvilket obestridligen kommer att medföra ej allenast en förlust för landet, utan äfven beröfva den arbetande klassen den trefnad, som linets behandling såsom hushållsgöra medförer.

I afseende på åkerns brukningssätt måste tvänne omständigheter anmärkas, hvilka ofta, särdeles af allmogen, åsidosättas. Den ena är djupare plöjning af åkerjorden och den andra en ändamålsenligare och fullkomlig afdikning. Skälen för den förstnämnde af dessa åtgärder äro så nogsamt kände, att de icke behöfva upprepas, och äfven allmogen börjar nu inse desamma. Skicklighet i plöjningsarbetet utbreder sig allt mer och mer, hvilket särdeles väl ådagalägges vid de täflingsplöjningar, som ej allenast genom Länets Hushållnings-sällskap blifvit föranstaltade, utan äfven numera inom nästan hvarje härad årligen äga rum. Den vid dessa tillfällen-tillstädeskommande allmogen visar ett varmt intresse för åkerbruket och detsammas förkofran, och hos de täflande ser man ofta stor arbetsfärdighet. Hvad åter afdikningen angår, så har väl hos flera, till och med många possessionater, täckdiken blifvit anlagda och man finner äfven detta exempel hafva varit verksamt hos allmogen. Den kostnad, som är förenad med en fullständigare afdikning, är ett hufvudsakligt hinder mot dessa arbetens allmännare införande. Till ett bestämdt omdöme om något visst slags diken, såsom rördikens, risdikens, stendikens med fleres företräde, är man ännu ej kommen, utan användas de olika metoderne i mån af tillgångar på materialier och andra enskilda förhållanden.

Ett af den senare tidens starkaste medel att lyfta åkerbruket är användandet af guano; och detta gödningsämne har tilltagit i förbrukning högst betydligt. Under loppet af fyra år kan man säga att kännedomen derom spridt sig med en förvånande hastighet, och år 1855 inkommo till Länets hamnar ej mindre än 21,222 L℔ af denna vara. Ännu inskränker sig förbrukningen häraf till possessionater, men den börjar äfven ej blifva främmande för allmogen.

Sedan det med possessionaten Fahlbäck ingångna kontraktet om Länets landtbruksskolas underhållande på Trefors upphört, flyttades samma läroverk till Gårdsjö egendom i Gillberga socken. Undervisningen har derstädes oafbrutet blifvit meddelad åt tolf rättarelärlingar i de ämnen, hvilka äro föreskrifna i det af Eders Kongl. Maj:t fastställda nådiga reglemente för dylika skolor, och derjemte har föreståndaren lemnat undervisning åt ofta ett hälften så stort antal privata elever, synnerligast ur ståndspersons-klassen. Förtroendet för denna läroanstalt och hågen för förvärfvande af de kunskaper, hvari undervisning der lemnas, ha inom orten så tilltagit, att då nya elever skola antagas, är de sökandes antal ofta nära tre gånger större än de lediga platsernas och reqvisitionerne å rättare bland de afgående eleverne öfverstiga alltid de afgåendes antal. Icke allenast genom de åt dessa sednare meddelade kunskaper gagnar denna skola direkte åkerbruket, den sprider äfven genom de mera rationella arbeten, som der utföras, talande bevis om dessas verkningar och är sålunda af stort gagn för trakten deromkring. För de framsteg, eleverne gjort, redogöres vid årliga examina, hvilka öfvervaras ej blott af många possessionater, utan ock af allmogen, som under sednare tider börjat der insätta sina söner.

Länets Hushållnings-sällskap har fortfarit att med dess ägande hjelpmedel understödja landtbrukets utveckling. Sålunda har sällskapet årligen föranstaltat täflingsplöjningar i särskilda delar

af Länet, och hvarvid belöningar varit utdelade för skicklighet i nämnde arbete samt premier blifvit utgifne för så väl vackra husdjur som ändamålsenlig åkerbruksredskap. Sällskapet har ock biträdt ortens landtmän med införskrifvande af bättre sädesslag och guano, men en dylik åtgärd för anskaffande af större partier klöfver- och timotejfrö har sällskapet ansett af behofvet icke vidare påkallad, sedan dessa fröslag numera förekomma af ganska god beskaffenhet i allmänna handeln. Dels för att få lättare och säkrare kommunikation med ortens utmärktare landtbrukare, och dels för att erhålla ett medel att sprida kännedom om förbättringar i landtbruket och verka till deras införande, äro, genom sällskapets försorg, hushållsnämnder inrättade i de flesta af Länets härader, och det har redan visat sig att dessa institutioner gjort verkligt gagn på de ställen, der de varit af nitiska personer ledda. Sällskapet har dessutom sökt att sprida kunskaper i åkerbruksvetenskapen genom meddelandet af passande skrifter i dessa ämnen.

Boskapsskötsel. Ingen gren af landthushållningen står på så låg ståndpunkt inom provinsen som boskapsskötseln, hvartill äfven bristen på stamholländeri inom orten betydligt bidragit. Emedlertid har redan från längre tid tillbaka en race funnits inom orten, hvilken, bördig från Holland, numera uppnämnes efter den ort, hvarest den bibehållit sig temligen ren, nemligen herregården Katrineberg. Denna ganska goda mjölkko-race befinnes på flera ställen, till verklig belåtenhet, väl bibehållen, och på Mölnbacka egendom i Kihls härad är en ladugård af 100 särdeles vackra kor af denna race. Ayrshire- och korthornsracerne finnas hos flere possessionater införde, och man förordar olika dessa racer, efter de anspråk man har dels å mjölk- dels å köttdjur. På åtskillige andra ställen har man ock förskaffat sig tjurar af den förra racen, hvilken synes vara temligen eftersökt. Af Tyroler-race har man haft några ladugårdar uppsatta, men öfvergifvit densamma, emedan korna voro alltför litet mjölkgifvande. Den allmänna kreatursracen är småväxt och ej särdeles mjölk-, än mindre köttgifvande, men som den väl åtnöjer sig med ett svagt sommarbete och en ofta svagare stallutfodring, har den vunnit stort insteg inom orten och skall säkert länge här bibehålla sig.

Mejerier i större skala äro endast anlagde vid Ölmskog i Wäse härad och vid Åsen under Mölnbacka i Kihls härad. Då afsättningen af dessa mejeriers afkastning varit ganska rask och flere egendomar äro lämpliga för dylika anläggningar, torde sådane ytterligare tillkomma, särdeles om bättre tillgång än hittintills blifver på tjenliga personer för ladugårdarnes och mejeriernas ändamålsenliga skötsel.

Sedan det på Malma varande schäferi utaf Southdowns-race år 1851 blifvit förflyttadt till annan utom Länet belägen ort, har här endast funnits ett annat af Dishleij- eller ny Leicesterrace, hvilket några år var stationeradt på Kroksta och flyttades derefter till Rosenborg i Näs härad. Detta sistnämnde schäferi har bestått af 30 till 33 djur, deraf en springbagge och 11 à 12 tackor. Härifrån äro årligen afyttrade så många lamm, som man icke ansett nödiga för schäferiets underhållande, och racen är nu temligen spridd i södra delarne af Länet. De torra beten här förekomma öppna ett godt tillfälle för en större fårafvel, men i anseende till provin-

sens vidsträckthet är ett stamschäferi här icke tillräckligt, enär detsamma ej kan sprida sina verkningar till de mera aflägsna trakterna. Det vore derföre högst önskvärdt att ett eller flere sådane placerades i olika delar af Länet och försåges med olika fårslag till vinnande af full kännedom om det för orten mest passande.

Den år 1839 stiftade förening till hästkulturens befrämjande fortsätter med oförminskad kraft sina bemödanden för införandet af en bättre hästrace, och har under dessa år underhållit 6 till 10 hingstar, hvilka blifvit begagnade för omkring 200 ston årligen. Genom svaga höskördar under flere af de förflutne fem åren och deraf följande svårighet att finna hingsthållare, var man 1855 nödsakad att inskränka hingstarnes antal till fyra stycken. Af den summa, stor 400 R:dr B:ko, som Eders Kongl. Maj:t täcktes ställa till Hushållnings-sällskapets disposition, för att genom nyssnämnde förening användas till premier för utmärktare hästkreatur, hafva prisbelöningar blifvit utdelade för djur fallne efter föreningen tillhörande hingstar, och då dylika prisutdelningar numera årligen äga rum, skall utan tvifvel såväl intresset för hästafveln öka och sprida sig, som djurslaget ock blifva betydligt förbättradt. På några ställen inom provinsen äro Percherons-hästar införda i afsigt att genom croisering med den Norrska hästen vinna en arbetshäst, som förenade båda dessa racernas utmärktare egenskaper. Ännu fortfar Norrige att förse Wermlands marknader med ett betydligt antal hästar, och detta skall sannolikt fortfara så länge en mindre rik fodertillgång hindrar uppfödandet af föl mångenstädes inom provinsen.

Skogar. Såsom omförmäldt är i de föregående underdåniga berättelserne fäster man i allmänhet ännu föga uppmärksamhet vid skogens vård. Denna anmärkning gäller i synnerhet bondeståndet, som på åtskilliga orter med verklig ifver ödelägger skogen. För att vinna en, ofta ganska mager rågskörd och några års ännu magrare bete, svedjas oftast utan all hänsyn till ståndskogens och markens beskaffenhet, och följden blifver ock att den sednare beröfvas all växtlighet för ett halft sekel, då svedjandet ägt rum på stenbunden och oländig mark. Den förmånliga afsättning de sednare åren af storvirke och sågblockar har ökat afbrukningen af dessa virkesslag, men den skadligaste af all skogsafverkning har varit den af sparrar eller unga, raka träd af den frodigaste växt, hvilka en tid funno afsättning till höga priser. Under det allmogen sålunda med ilande fart söker till penningar realisera allt hvad skogen kan lemna, har en ny spekulation uppstått uti inköp af skogsegendomar och köpeskillingens sammanbringande genom försäljning af trädvaror. Denna spekulationsanda har spridt sig vida omkring och några lyckade företag i denna väg hafva ledt till flerfaldiga köp af ganska betydliga possessioner, utan att man ännu erfarit huru köparne slagit sig dermed ut. Fortsättas dylika totala och ändamålsvidriga afbrukningar, skola snart de solidaste skogsegendomar i provinsen blifva förödde, och det torde vara lättare att förutse följden af en slik hushållsmethod, än bota de deraf uppkommande

skador. Medan sålunda ett ganska betydlig del af ortens invånare hastigt omintetgöra ett herrligt arf från förfädernes omtanka och sparsamhet, är dock en annan del, isynnerhet af bruksägarne, betänkt på allvarliga medel till såväl skogens besparande som införande af en rationel skogshushållning. För detta sistnämnde ändamål äro bildade skogsförvaltare anställde vid flere af de större bruksegendomarne, och då dessa med noggrannhet följa de på vetenskapliga grunder uppgjorde brukningsplanerne och jemväl vidtaga åtgärder för att befordra återväxten, kan man vara förvissad att de sålunda behandlade skogarne, äfven i en aflägsen framtid, skola gifva rika skördar.

Man har redan länge anmärkt, att den i Wermland allmänt begagnade ***resmilskolningen*** mindre noggrannt verkställdes och derföre lemnade mindre förmånliga resultater. Af denna orsak införskref Hushållnings-sällskapet kolare från Wånga bergslag, hvilka här meddelat undervisning i det på sistnämnde ort brukliga kolningssätt, men med den långsamhet, som någon ny arbetsmethod af allmogen upptages, har ännu föga framgång erfarits af denna undervisning. Af den här nedan införde uppgift öfver de till och från Wermlands hamnar in- och utskeppade varor, inhemtas att i medeltal under de ifrågavarande fem åren hafva blifvit från Wermland exporterade 14,655 tolfter bjelkar, blockar och sparrar, samt 160,950 tolfter plankor, bräder och bakar.

Bergsrörelse. För att visa huru jerntillverkningen från äldre till närvarande tid utvecklat sig har Bergmästare-embetet meddelat åtskillige upplysningar, som här upptagas jemte uppgifterne om förhållanderne med tillverkningen i dess särskilde grenar under de sista fem åren.

De äldsta tillförlitliga uppgifter om de Wermländska grufvornas afkastning äro för år 1761, från hvilken tid till och med 1817 den i medeltal per decennium uppgått till 59,018 tunnor eller 118,036 skeppund. Under hela denna tid begagnades högst ringa plock- och vaskmalm, utan bestod hela den uppgifna qvantiteten af så kallad bruten malm, sådan den blifvit ur grufvan uppfordrad och sedermera skiljd från ofyndigt berg. Under följande tiden ökades malmtillgången för blåsningarne med plockad och vaskad malm, eller med ett gemensamt namn så kallad småmalm. Denna tilltog i mängd så, att då hela uppfordringen för åren 1822 och 1823 uppgick i medeltal till 116,298 skeppund, så voro deraf ej mindre än 39,000 skeppund småmalm. Malmfångsten har sedermera varit i oafbruten tillväxt och utgjorde den åren 1845—47 i medeltal:

Bruten malm . . .	136,342.
Småmalm	70,804.
Summa Skeppund	207,146.

Under tidrymden för denna berättelse hafva nedanstående belopp jernmalm ur grufvorna i Wermland, alla belägna inom Philipstads bergslag, uppfordrats:

	Bruten malm. Skℒ.	Plock- och vaskmalm. Skℒ.
år 1851	162,494.	112,983.
» 1852	181,171.	105,809.
» 1853	167,668.	115,710.
» 1854	188,698.	120,558.
» 1855	205,528.	132,546.
Summa Skeppund	905,559.	587,606.
Medeltal årligen	181,112.	117,521.

Om man nu jemför medeltalet af malmfångsten åren 1845—1847 med medeltalet af den som vunnits åren 1853—1855, så befinnes att denna fångst under de sistförflutna elfva åren ökats med mera än 103,000 skeppund, eller bruten malm 52,000 och småmalm 51,000 skeppund. Då man för tillgodogörandet af småmalm påskyndat sofring och vaskning af äldre grufvarp, kan man väl, då desse upphört, motse en framtida minskning i tillgången på dylik malm, hvaremot sådant vid den omtanke, kunskapsrikhet och uppmärksamhet, hvarmed grufbrytningen nu följes, icke är att befara med bruten malm, helst den stora ökningen deraf under de sednare åren icke tillkommit genom finnandet af några nya särdeles anmärkningsvärda malmlager, utan genom grundligare bearbetning af äldre grufvors malmtillgångar, hvilka förut blifvit dels eftersatta, dels alldeles förbigångna; och all anledning är att lika god malmfångst skall länge kunna påräknas.

Ett medelpris för malmbrytningen är svårt att bestämma, då så många olika omständigheter inverka på denna arbetskostnad, men lärer kunna uppskattas till omkring fyra Riksdaler Riksmynt för tunnan bruten malm, samt en å en och en half Riksdaler för plockad och vaskad. Uppskattar man den under år 1855 vunna malm sålunda:

102,764 tunnor bruten malm à 5 R:dr . . . . 513,820.
66,273 tunnor småmalm à 3 R:dr 198,819,

så blir värdet af sistnämnde års malmproduktion 712,639 Riksdaler Riksmynt; men torde dock med mera visshet kunna antagas till 750,000 Riksdaler samma mynt.

Om man får tillägga trovärdighet åt den år 1524 afgifna berättelse om hyttorna i Wermland, funnos då 28 sådana i gång varande och tvänne under byggnad. Vid desse 28 hyttor hade under 1,149 blåsningsdygn blifvit tillverkade 5,703 skeppund tackjern, eller icke fullt fem skeppund per dygn, hvilket nogsamt bevisar att dessa varit Osmunds-hyttor. Man torde emel-

lertid kunna antaga att tackjernstillverkningen vid denna tid föga öfversteg 6,000 skeppund. Med Osmunds-tillverkningens upphörande infördes tackjernsberedning i högugnar, men man saknar fullt pålitliga underrättelser derom för en längre tid. År 1710 utgjorde i 38 hyttor blåsningsdygnens antal 3,469, och då enligt afgifven berättelse tillverkningen per dygn beräknades till 14 skeppund, blef hela produktionen 48,566 skeppund. Under följande seklet minskades hyttornas antal, så att, under de 20 åren 1813—32, de utgjorde i medeltal 27, men blåsningsdygnen ökades till 3,538 per år och tackjernstillverkningen till 57,429, eller omkring 16 skeppund per dygn. Den allmänna håg, som med slutet af 1820-talet väcktes för införandet af tekniska förbättringar, gjorde en ny epok för denna gren af jernhandteringen. En förut omöjlig ansedd kolbesparing uppstod, tidsbesparing vanns jemte en bättre produkt och en utvidgad kännedom om sättet att sköta blåsningarne. Det oafbrutna sträfvandet i dessa vägar har medfört lyckliga resultater. Det sista årets, 1855, tillverkning af tackjern och gjutgods ur malmugnarne uppgick till 148,530 skeppund i 27 hyttor, under en blåsningstid af 4,762 dygn, hvilket gifver öfverhufvud 31 skeppund per dygn. Under de fem sista åren hafva i medeltal vid bergmalmsblåsningarne:

Blåsningstiden uppgått till 4,030 dygn.
Tackjernsqvantiteten till 120,618 skeppund.
Dygnstillverkningen till 29,86 skeppund.

Drifningen per dygn har utgjort 32,46 uppsättningar, à 8 tunnor kol.

Denna bränsleqvantitet, eller rättare 7 tunnor kol och 1 tunna bränder, hafva försmält 50,22 lispund malm, eller 51,31 L&M malm och fluss.

Malmens jernhalt har uppgått till 47,62 procent, och till 1 skeppund tackjern ha åtgått 8,69 tunnor kol. Jemför man denna produktion med den af malm från Wermlands grufvor, hvilken samma år uppgått till omkring 300,000 skeppund, och, med afseende å den mindre jernhaltigheten hos en del småmalmer, beräknar två skeppund malm till ett skeppund tackjern, så uppkommer ändock ett öfverskott af mer än 70,000 skeppund, hvilket till största delen användts vid tackjernsberedningen inom Carlskoga bergslag. Likaledes bör ock anmärkas att under ofvan upptagne qvinqvennium äro, för beredande af gjutjern, årligen tillverkade omkring 1,520 skeppund tackjern, i hvars beskickning till största delen ingått sjö- och myrmalmer. Under de trettiosex sista åren har sålunda denna näringsgren högst märkligt utvecklat sig. Tillverkningen per dygn har nära fördubblats, och kolåtgången i samma proportion förminskats. Det är denna sednare omständighet, som gjort hela produktionens stigande möjlig, och då skogstillgången inom bergslagen svårligen lärer medgifva någon anmärkningsvärd förhöjning i koltillverkning, beror endast på de framsteg i teknisk väg, som handteringen ännu vidare kan bereda sig, huruvida tackjernsproduktionen ytterligare skall kunna höjas.

De speciella förhållanderne med tackjernstillverkningen inhemtas af nedanstående tabell:

	Masugnar i gång.	Blåsningstid.		Uppgifven tillverkning à 26 L℔.	Antal fri-dygn.	Tionde-tackjern. à 26 L℔.		
		Dygn.	Timmar.	Sk℔		Sk℔	L℔	℔
år 1851	26	3,858	6	104,304	243⅓	1,832	1	3
» 1852	24	3,816	17	111,924	210	1,826	20	8
» 1853	26	3,627	15	101,991	270⅔	1,689	6	6
» 1854	26	3,925	13	122,402	342	1,812	4	2
» 1855	27	4,440	11	145,375	321¾	1,351	24	9

Hvarförutan gjutgods blifvit tillverkadt vid masugnarne samt kupol- och stjelpugnarne enligt hvad följande tabell visar:

	Tillverkadt i masugnar.	Tillverkadt i kupol- och stjelpugnar.	Summa.
	Sk℔	Sk℔	Sk℔
år 1851	1,603	1,667	3,270
» 1852	2,695	614	3,309
» 1853	1,759	1,560	3,319
» 1854	1,402	2,053	3,455
» 1855	3,156	1,601	4,757
Summa	10,615	7,495	18,110

Hvad angår tackjernets värde, så hafva de allmänt gångbara priserna varit i Philipstad:

år 1851	för tackjern	af Persbergsmalm	. . .	8: 16.	Af öfriga grufvors malmer		. . .	7: 40.
» 1852	» d:o	» d:o	. . .	7: 28.	d:o	d:o	. . .	7: —
» 1853	» d:o	» d:o	. . .	8: 16.	d:o	d:o	. . .	7: 24.
» 1854	» d:o	» d:o	. . .	9: 16.	d:o	d:o	. . .	8: 8.
» 1855	» d:o	» d:o	. . .	9: 16.	d:o	d:o	. . .	8: 8.

och således i årligt medeltal . . . . . 8: 28. . . . . 7: 35. 2.
eller i medeltal för båda slagen af tackjern 8 Riksdaler 7 skillingar 7 runstycken Banko. Med antagandet af detta sistnämnde pris uppgår värdet af tillverkningens medelqvantitet till något

mer än 954,683 Riksdaler Banko. Beräknar man värdet af medelqvantiteten gjutgods ur masugnar, 2,123 skeppund, till 12 Riksdaler per skeppund, så uppgår detsamma till 25,476 Riksdaler, och om likaledes det dyrbarare gjutgodset ur kupol- och stjelpugnarne beräknas till 18 Riksdaler, blifver den årliga produktionens värde 26,982 Riksdaler, och således sammanlagda värdet af alla slags gjutgods 52,458 R:dr B:ko.

Stångjernstillverkningen bedrefs i medlet af förra seklet i Wermland vid 169 härdar, och deras tillåtna smidesqvantitet beräknades till 67,000 skeppund. Genom den större frihet till bruksanläggningar, som 1803 års Förordning meddelade, hade härdarne för 50 år sedan, eller 1806, stigit till 180, och den tillåtna smidesqvantiteten i följe deraf till omkring 72,000 skeppund. Det är under de sednaste tjugo åren som denna handtering mest framgått. Då år 1845 hela tillverkningen af stång- och ämnesjern samt Blooms uppgick till 111,300 skeppund, har den tio år sednare, eller år 1855, vid 235 härdar utgjort 170,700 skeppund. Af nämnde härdantal äro 159 i åtnjutande af obestämd smidesrätt, vid hvilka blifvit tillverkade 127,657 skeppund eller något öfver 800 skeppund per härd, hvaremot vid 76 härdar med bestämd smidesrätt blifvit tillverkade 43,102 skeppund, eller endast 567 skeppund per härd. Ehuru sålunda blott en ökning af 55 härdar ägt rum under femtio år, har dock tillverkningen, hufvudsakligen genom rättigheten att obehindradt röra sig i redan ägande verkstad, höjt sig från 72,000 till 170,000 skeppund, eller med nära 100,000 skeppund. En sådan stångjernsproduktion har icke kunnat underhållas af Wermlands eget tackjern, utan har en del deraf måst hemtas dels från Örebro Län, dels från Strömsholms våg, så att 22 à 25,000 skeppund stångjern, tillverkade vid Wermländska bruken, icke varit grundade på Wermländska malmer. Hvad beträffar det egentligen tekniska af denna handtering, så antog man ännu för 30 år sedan, att 20 à 22 tunnor kol fordrades för beredande af ett skeppund på den enda då använda så kallade tysksmidesmetoden, med en veckotillverkning af 10 till 12 skeppund ordinärt jern per härd. För närvarande ha äfven vid nyssnämnde, hufvudsakligen oförändrade smidesmetod förbättringar blifvit införde, och man räknar nu i allmänhet kolåtgången vid olika verk från 15,50 till 16,50 stjelpta tunnor per skeppund, under det årstillverkningarne per härd variera från 646 till 844 skeppund.

Det är dock den genom Brukspatronen Carl Fredrik Wærn samt Direktören och Riddaren G. Ekman införde engelska half-vallonsmidesmetoden, hvilken under den sistnämndes insigtsfulla ledning och bearbetande, i förening med vällugnen och de tunga mumblingshamrarne gifvit den kraftigaste impulsen åt stångjernsberedningen. Alla dessa förbättringar räkna föga högre ålder än 25 år inom vårt land, och dock hafva de lyftat tillverkningen såväl i qvantitet som qvalitet vida högre, än hvad under ett och ett halft näst föregående sekel kunnat ske.

Resultaterna af dessa förbättringar synas bäst af följande uppgifter.

För tillverkning af ett skeppund smältstycken ha åtgått omkring 26,53 skeppund tackjern, med en omvexlande kolåtgång från 6,60 till 7,29 tunnor kol, under en tid af 3,28 till 4,53 timmar.

4,53 timmar. Tillverkningen har varierat emellan 38—42 skeppund per vecka och afbränningen utgjort omkring 12,07 procent. Vid vällugnen har kolåtgången varierat från 3,14 till 5,04 tunnor efter stjelpning, och afbränningen emellan 14—14.91 procent, med en årstillverkning af circa 4,600 skeppund. För tillverkning af ett skeppund stångjern efter Lancashire-metod: omkring 25,23 lispund tackjern, med 10,14 à 13,27 tunnor kol, och vid ett af de bästa verken vexlar veckotillverkningen emellan 160 och 200 skeppund.

Manufaktursmidets utveckling kan föga annorlunda bedömas än efter verkstädernas mängd. De hufvudsakligaste af desse voro:

	år 1850.	år 1855.
Stålugnar	3	26
Knipphamrar	57	87
Spikhamrar	85	220
Pläthärdar	11	4

och vid de för år 1855 uppgifne tillverkades samma år:

5,222 skeppund Stål.
7,692 skeppund Spik.
3,799 skeppund Knippjern.

285 skeppund Svartsmiden och Liar samt 1,548 skeppund diverse ej specificerad manufaktur, eller tillsammans 18,547 skeppund, och sålunda har föga mer än en niondedel af hela stångjernstillverkningen inom orten blifvit förädlad.

Nedanstående tabell upptager tillverkningen af så väl stång- som manufaktur-jern under de ifrågavarande åren:

	Bestämd tillverkningsrätt.										Oinskränkt tillverkningsrätt.						
	Smälthärdar.	Fräserätt		Privilegierade smidet			Uppgifven Stång- och Ämnesjerns-tillverkning	Hammarskatt å privilegierade smidet			Smälthärdar	Fräserätt		Uppgifven Stång- och Ämnesjerns-tillverkning	Erlagd Hammarskatt			Uppgifven manufakturtillverkning
		Skₖ	Lₖ	Skₖ	Lₖ	ₖ		Skₖ	Lₖ	ₖ		Skₖ	Lₖ		Skₖ	Lₖ	ₖ	
År 1851	125	2,141	5	63,533	15	10	49,795	635	6	15	128	487	10	86,455	784	17	9	19,471
» 1852	118	1,991	5	59,343	5	15	50,209	593	8	13	136	637	10	92,929	871	4	4	19,742
» 1853	114	1,991	5	57,409	19	5	49,190	574	2	—	138	637	10	90,429	855	13	19	21,395
» 1854	104	1,931	5	52,209	19	5	36,857	430	7	—	149	697	10	90,187	842	17	11	19,670
» 1855	76	1,451	5	39,237	16	10	43,102	371	17	8	159	1,117	10	127,657	1,144	17	13	18,547
Medeltal	107	1,901	5	54.346	19	5	45,831	521	—	7	142	715	10	97,531	899	18	3	19,765

Hammarskattspriset å stångjern har under de ifrågavarande fem åren i medeltal utgjort 16 Riksdaler 7 sk. 2 r:st. Banko, och om man antager verkliga värdet till 18 Riksdaler per skeppund, skulle tillverkningens medelqvantitet, 143,362 skeppund, i värde motsvara 2,580,516 Riksdaler Banko.

Under bruksåret 1855 ha vid bergverken inom Wermland varit anställde följande arbetare:

Vid Grufvorna.				Vid Tackjernstillverkningen och Gjuterierna.					Vid Stångjernssmidet.				Manufakturverken.					
Ständige	Tillfällige	Qvinnor och barn	Summa	Masmästare	Hyttedrängar	Uppsättare	Andre arbetare	Summa	Mästare	Mästersvenner	Lärlingar	Summa	Stålbrännare	Svartsmeder	Knippsmeder	Spiksmeder	Lärlingar	Summa
813	136	401	1,350	27	27	81	92	227	219	261	424	904	11	9	49	208	208	485

Vid Wermskogs silfververk, som år 1851 drefs med 40 fullväxta och 35 minderåriga arbetare, erhöllos nämnde år 648 skeppund viktualievigt finskrädd och 164 skeppund grofskrädd malm, hvilka under 114 dygns smältning lemnade verkbly, som vid afdrifning innehöll 476 lödiga marker finsilfver. År 1852 erhöllos 571 skeppund finskrädd och 573 skeppund grofskrädd malm, som vid smältning likaledes lemnade 476 lödige marker finsilfver. Under åren 1854 och 1855 har någon malmbrytning eller smältning vid nämnde silfververk icke ägt rum.

Vid Jansbrohult kopparverk, i Gunnarskogs socken, har någon koppartillverkning under ifrågavarande fem år icke drifvits.

Vid Lersjöforss eller Leraforss kopparhammare i Sunne socken äro utsmidde af gammal skrokoppar till plåtar och dylikt:

1851	. . .	13	Skℓℓ	17	Lℓℓ	17 ℓℓ
1852	. . .	14	»	5	»	3 »
1853	. . .	15	»	11	»	6 »
1854	. . .	13	»	19	»	2 »
1855	. . .	13	»	6	»	5 »

Inom Glafva socken af Gillbergs härad finnes ett skifferbrott, hvarur årligen hemtats omkring en million takskiffer af olika dimensioner.

Fabriker, bruk och öfriga näringar, hvilka icke tillhöra bergsrörelsen. Förädlingen af Länets trädvaruprodukter har skett vid salu- och lego-sågar, hvilkas antal år 1855 var Etthundra Nittioåtta. Under alla de år denna berättelse omfattar har afsättningen varit god och

lönande, samt uppmuntrat till större tillverkning än som mångenstädes varit förenlig med omtanken om skogarnes bestånd, särdeles der vid ingångna egendomsköp beräknats att ur de förut sparade skogarne uttaga största delen af en ofta hög köpeskilling.

Å de i Länet befintlige trenne glasbruk har arbetet bedrifvits vid Littjedahl i Grums härad, år 1851 med trettioen och 1855 med fyratio arbetare, vid Sölje, i Gillbergs härad, år 1851 med nitton och 1855 med tjugofyra, samt vid Eda eller Emterud i Jösse härad år 1851 med nittiotre och 1855 med nittiosju arbetare. Värdet af glastillverkningen vid alla dessa bruk uppgick år 1851 till 158,776 R:dr, år 1852 till 134,540 R:dr, 1853 till 142,463 R:dr, 1854 till 166,252 R:dr samt 1855 till 176,324, hvaraf det sista året ensamt vid Eda till 106,664 R:dr B:ko.

Vid tvänne pappersbruk, Gullsby i Jösse härad och Blombacka i Nyeds härad, har arbetet bedrifvits, å det förra med sexton till aderton och å det sednare med nio till elfva arbetare. Tillverkningarnes värde vid dessa båda bruk har uppgått år 1851 till 15,799 R:dr, 1852 till 13,903 R:dr, 1853 till 12,685 R:dr, 1854 till 9,080 R:dr och 1855 till 15,863 R:dr, allt Banko.

Ett repslageri i Jösse härad har år 1851 med trenne arbetare tillverkat för ett varuvärde af 2,333 R:dr, 1852 med tvänne för 2,110 R:dr, 1853 med tvänne för 2,466 R:dr, 1854 med fyra för 3,467 R:dr och 1855 med trenne för 3,334 R:dr, allt Banko.

År 1854 anlades i Arvika köping en tobaksfabrik, som med sju arbetare tillverkade för ett varuvärde af 4,685 R:dr. År 1855 bedrefs denna fabrik med åtta arbetare och uppgick tillverkningen i värde till 9,471 R:dr Banko.

Inom Carlstads landtförsamling är anlagd en lakeringsfabrik, hvars tillverkningar uppgingo år 1854 med sjutton arbetare till ett värde af 3,433 R:dr och år 1855 med tjugofyra arbetare till 6,835 R:dr, allt B:ko.

På landet i gång varande garfverier voro år 1851: 29 med 55 arbetare och ett tillverkningsvärde af 11,748 R:dr; år 1852: trettio med 38 arbetare och 11,762 R:drs tillverkningsvärde; år 1853: tjugunio, med 38 arbetare och 11,760 R:drs tillverkningsvärde; år 1854: tjugofyra med 28 arbetare och 7,108 R:drs tillverkningsvärde; samt år 1855: tjugonie, med 38 arbetare och 11,760 R:drs tillverkningsvärde. Färgerierna i Länet voro år 1855 sju, och i Arvika köping två, med ett sammanlagdt tillverkningsvärde af 2,700 R:dr B:ko.

Binäringar. Den vidsträckta verksamhet, som ortens trenne hufvudnäringar: åkerbruk, bergsbruk och trädvarurörelse sprida, lemnar föga krafter öfriga till bedrifvande af några egentliga binäringar. Såsom delar af bergsbruket och trädvarurörelsen idkas koltillverkning, forsling och timmerutdrifning af landtmannen och utgöra i hans hand binäringar. En del af de kol, hvilka användas för jerntillverkningen, produceras å bruksägarnes skogar och af egna underhafvande, men den öfvervägande mängden af denna vara tillverkas och framforslas till förbrukningsställena af skogsägarne sjelfve. Denna näringsgren har tillförene lemnat föga vinst, van-

ligen knappt arbetslönerne, ännu mindre ersättning för skogen, och den har blott blifvit drifven för att skaffa sina idkare en kontant inkomst. Sedan under de sednare åren kolprisen uppstigit till 12 Riksdaler Riksmynt för 24 tunnor och derutöfver, börjar tillverkningen blifva lönande och skall, så länge nuvarande förhållanden med jernhandteringen fortfara, sprida ett betydligt rörelsekapital inom orten. Forsling af tack- och stångjern samt malm fortfar väl ännu att vara en inkomstkälla för allmogen i den medlersta delen af Länet, men de under sistförflutne decennium anlagde jernbanor och kanaler hafva betydligt minskat behofvet af hästkrafter för nämnde arbeten. Äfven denna sysselsättning har varit bedrifven för den kontanta inkomstens skull och har lemnat ringa behållning åt sina idkare. De af allmogen, hvilka förr, nästan uteslutande, forslat varor, men genom jernvägar numera utestängas från denna rörelse, erkänna ock att det arbete, de nu äro i tillfälle att nedlägga på åkerbruket, gifver en säkrare och mångfaldigt större behållning än forslandet.

Med den färdighet, som allmogen inom Fryksdals härads nedre tingslag och en del af Kihls härad äger uti timring, snickring och nyplöjning, hemtar ett stort antal af denna allmoge, som begagnas både inom Länet och på många andra orter i riket till byggnaders uppförande och nyodlingar, årligen betydliga arbetsförtjenster. Derigenom att desse arbetare äro kunnige i och idka vissa yrken, skilja de sig från det ännu talrikare arbetsfolk, som biträder med vanliga arbeten vid jordbruket, väganläggningar, skogshygge, timmerflottning, m. m. d.

Sjöfarten, som 1855 bedrifvits med landtmän tillhörige 127 fartyg, hvardera af 5 läster och derutöfver, eller tillsammans 1,552½ lästers drägtighet, äfvensom båtfrakterne på de mindre vattendragen samt lastnings- och lossningsarbetena i hamnarne och vid lastageplatser hafva sysselsatt icke få personer.

Jagt idkas ganska allmänt, men ingenstädes numera såsom egentlig näringsgren. Fisket uti Wenern utgör deremot en sådan för en del af befolkningen vid denna sjö, men har icke varit särdeles lönande.

Af egentliga eller sjelfständiga binäringar vore tjärutillverkningen den naturligaste för provinsen, som hyser utomordentlig tillgång på råämnen dertill. Den idkas väl på flere ställen, i synnerhet uti de norra socknarne, men icke med den drift och den skicklighet, att någon betydlig inkomst deraf hemtas. Hushållnings-sällskapet har med premier och penningelån sökt understödja och uppmuntra denna näring, dock utan synnerlig framgång, sannolikt emedan allmogen ännu icke sett några särdeles goda resultater af handteringen för dem, som befatta sig dermed. Genom de under den sednaste tiden vidtagne åtgärder hoppas man dock kunna närma sig målet.

Samma förhållande har äfven ägt rum med försöken att åstadkomma en pottasketillverkning, hvartill penningelån äfven blifvit lemnade. Vid de trenne inom Länet varande glasbruk saknas icke afsättning för denna vara, men derigenom har ännu icke någon större tillverkning af densamma kunnat frambringas.

Genom den i norra Fryksdals tingslag organiserade arbetsinrättning är nubbsmide införd, och som denna tillverkning synes vara särdeles passande till folknäring i en ort, så rik på jern och kol som Wermland, torde den lika såväl härstädes som i Lerbäcks socken i Nerike kunna blifva allmännare spridd och komma att utgöra en landtmannens binäring.

Odlingen af hampa, humla och tobak har aldrig inom orten bedrifvits, så att densamma kunnat få namn af näringsgren, tvärtom är hampväxten föga allmän, humlan odlas knappt till behofvet och tobak är sällsynt.

Kalkbränning kommer aldrig att blifva någon afsevärd näring inom denna ort, så länge ej flere anledningar till nämnde mineral förefinnas, än de tvänne nu kända.

Såsom förut blifvit omnämndt är linodlingen och i följe deraf förbrukningen af linne snarare i af- än tilltagande, och blott på få ställen i Länet idkas någon hushöjd med spånad och väfnad af linne- och yllevaror till afsalu, eller utöfver hvad för eget behof erfordras.

Handel har å landet bedrifvits med ortens produkter, och deribland förnämligast spanmål, hvarmed de bördigare delarne af Länet försett de norra samt bergslagen, och hafva de begge sista åren icke obetydliga partier säd blifvit uppköpte till export från Wenerns hamnar.

Antalet af landthandlande, som på landet erhållit tillstånd idka handel i öppen salubod, utgjorde 1851 nittiotvå och 1855 ett hundrade. Det är svårt att afgöra om handelsbodarne på landsbygden mer gagnat eller skadat invånarne derstädes. Säkert är endast att än det ena, än det andra inträffat; och betrakta ännu många af allmogen med obelåtenhet dessa bodar, som de anse sprida alltför mycket af öfverflödsvaror bland tjenstehjon och de mindre bemedlade.

Handtverkerier på landet. År 1855 funnos på landsbygden 728 handtverkare och gerningsmän, med deras arbetare, i allehanda handteringar. Af desse voro 164 skräddare och 180 skomakare.

§ 4.

Följande förbättringar af land- och vattenkommunikationerne hafva under de förflutne fem åren blifvit dels företagne, dels fullbordade:

a. Den i min förra underdåniga berättelse omförmälde jernbana för hästkraft emellan sjöarne Långban och Yngen inom Filipstads bergslag, vanligen kallad Lerviks jernväg, hvartill ett låneunderstöd af 12,000 R:dr B:ko blifvit af statsmedel i nåder beviljadt, öppnades för trafiken år 1851. Banans längd är 10,500 fot, och har anläggningskostnaden uppgått till 15,902 R:dr 32 sk. B:ko.

b. Såsom bidrag till uppmuddringar på åtskilliga ställen uti den i Fryksdals och Kihls härader belägna, genom Frykstads jernvägsanläggning med Klarelfven sammanbundne sjön Fryken, hafva genom nådiga bref den 22 Augusti 1850 och 21 November 1851 blifvit aktiebolaget för detta jernvägsföretag beviljade dels ett anslag utan återbetalningsskyldighet af 4,110

R:dr B:ko, utgörande hälften af det för berörde muddringsarbetes utförande beräknade kostnad, dels ett lån från Handels- och Sjöfartsfonden af 3,000 R:dr B:ko; varande berörde arbete för flere år sedan fullbordadt.

c. En jettébyggnad vid utloppet från slussen i Seffle kanal, hvartill ett statsbidrag af ett tusen R:dr B:ko år 1851 blifvit bemälde kanalbolag i nåder beviljadt. Dessutom hafva genom nådigt bref den 19 Augusti 1853 planen och kostnadsförslaget till ytterligare förbättringar uti Seffle kanal och Byelfvens segelled blifvit gillade och kanaldirektionen förklarad berättigad att för ifrågavarande arbeten använda de öfverskott, som uppstå på inkomsterna af trafiken genom Seffle kanal och Byelfs vattendrag, sedan aktieägarne kommit i åtnjutande af de uti bolagsreglorna tillförsäkrade procent å aktiekapitalet. För dessa medel har sjelfva kanalen blifvit genom sprängning utvidgad, ett större stengrund ofvanför slussen borttaget, samt en ny dragbro af jern uppförd öfver segelleden vid Nysäter.

d. Omläggning af allmänna landsvägen mellan gästgifvaregårdarne Ås i Fryksdals nedre tingslag och Ohlsäter i Kils härad, hvartill genom nådigt bref af den 28 November 1851 ett statsbidrag af 4,900 R:dr B:ko blifvit beviljadt. Nämnde arbete är fullbordadt och afsynadt.

e. För att bereda de öster ifrån till Filipstad ankommande varor, deribland särdeles malm, tack- och stångjern, en lättare transport, bildades år 1852 ett bolag för anläggandet af en jernbana för hästkraft emellan sjön Yngen och nämnde stad, eller den dervid belägne sjön Daglösen. Till utförande af denna så kallade Daglöse-jernväg anvisades genom nådigt bref den 22 Maj 1852 ett låneunderstöd af 48,000 R:dr B:ko och fullbordades arbetet 1853 med en anläggningskostnad af 61,804 R:dr 42 sk. B:ko. Med denna jernväg förenades sedermera en af ett särskildt bolag anlagd jernväg af 4,500 fots längd för hästkraft emellan sjöarne Lesjön och Daglösen, förbi Filipstad, för hvilken anläggningskostnaden något öfverstigit 10,000 R:dr R:ko. Dessa vägar hafva högst betydligt underlättat transporterne inom bergslagen och minskat det förut varande stora behofvet af främmande formän.

f. Samtidigt med bolaget för Yngs- och Daglöse-jernvägen bildades ett annat för anläggandet af tvänne jernvägar för hästkraft inom Fernebo härad, den ena af 30,000 fots längd emellan sjöarne Yngen och Östersjön och den andra af 6,000 fots längd mellan den med sistnämnde sjö sammanhängande Mögsjön och Öjevettern nedanför Storforss bruk. Dessa arbeten, som började år 1852 och hvartill i nåder beviljades ett statslån af 73,333 R:dr 16 sk. B:ko, bedrefvos med den drift, att den sednare eller kortare vägsträckan öppnades i slutet af Juli, och den längre eller Kroppalinien i November 1853. Rörelsen å denna jernväg, hvars hela kostnad något öfverstigit 103,333 R:dr 16 sk. B:ko, är mycket liflig.

g. Sedan för längre tid tillbaka fråga blifvit väckt att genom en kanalanläggning underlätta kommunikationen mellan Filipstad och Christinehamn och ett bolag redan år 1847 för detta ändamål bildat sig, tillförsäkrades genom nådigt bref den 22 December 1851, på grund af Rikets Ständers beslut, samma bolag ett statsbidrag, utan återbetalningsskyldighet, af 65,000

R:dr B:ko för företagets utförande. Arbetet började derefter 1852 års höst, och var vid 1855 års slut till större delen utfördt. Kostnaden för hela företaget beräknas uppgå till närmare 200,000 R:dr B:ko.

h. Sedan sig visat att vid den för handen varande uppmuddring af segelrännan från Warnumsviken till så kallade Sjötullen invid Christinehamn, den i planen för detta arbete afsedde förflyttning af stadens jernvågar och magasiner icke kunde utan stora svårigheter och betydliga kostnader äga rum, hvarföre segelrännans uppmuddring måste fortsättas från Sjötullen till metallvågarnes närvarande plats, har genom nådigt bref den 13 Mars planen för en sådan utsträckning blifvit fastställd, och ett låneunderstöd, stort 25,000 R:dr B:ko, från Handels- och Sjöfartsfonden beviljadt. Berörde muddringsarbete har derefter blifvit fortsatt.

i. För tillvägabringande af en förening mellan sjöarne Ränken i Jösse härad och Glafsfjorden (utgörande norra delen af Byelfs vattendrag) har en jernväg för hästkraft af 14,600 fots längd blifvit anlagd, till hvilket företag det bolag, som för detsamma bildat sig, beviljades i nåder år 1853 ett låneunderstöd af 25,000 R:dr B:ko från Handels- och Sjöfartsfonden. Arbetet, som fullbordades före den bestämda tiden sistlidet år, hade i kostnad uppgått till nära 60,000 R:dr B:ko.

k. Genom nådigt bref den 23 Februari 1855 har en summa af 22,500 R:dr B:ko blifvit anslagen att utan återbetalningsskyldighet af statsmedel utgå, såsom bidrag till kostnaderne för omläggning af allmänna landsvägen från Långbanshyttan i Fernebo socken, genom Gåsborns socken vester om sjön Långban till Långbansändehyttan, och öfver Magrefssundet till den nuvarande vägen norr om hemmanet Gräsås i sistnämnde socken, der denna nya väg sammanträffar med den till Säfsens socken i Stora Kopparbergs Län ledande vägen. Sedan häradsboarne, hvilka skola bestrida de öfver anslagssumman uppkommande kostnaderne, uppdragit arbetets utförande åt särskilde komiterade, har detta arbete sistlidet år blifvit påbörjadt, och en del af vägsträckan redan för trafiken öppnad.

l. Sedan genom nådigt bref den 20 December 1854 ett låneunderstöd af 20,000 R:dr B:ko blifvit beviljadt att af Handels- och Sjöfartsfonden utgå för anläggning genom det derför bildade bolag af en jernväg för hästkraft mellan sjöarne Saxen och Yngen inom Fernebo härad, har detta arbete blifvit utfördt under loppet af år 1855 och motsvarar fullkomligt det dermed afsedda ändamål att underlätta malmtransporterna från Persbergs grufvor till de österut belägne hyttor, samt att framföra brukens effekter till Yngen, från hvilken sistnämnde sjö transporten redan är underlättad genom anläggningarne af Kroppa- och Sjöänds-jernvägar.

m. Till afhjelpande af de svårigheter, som varit förenade med varutransporten å den mellan Hyttsjön och Bergsjön belägna Norsbäcken, å transportleden ifrån Filipstads bergslag till Sjöändans lastageplats, har uppå underdånig ansökning af Filipstads kanal- och slussbolag Eders Kongl. Maj:t under den 8 Maj 1855, för öppnandet af en kanal utmed nämnde bäck, i nåder beviljat ett statsbidrag, stort 13,000 R:dr B:ko, och är arbetet påbörjadt.

n. Sedan Rikets Ständer vid sednast förflutne riksdag anvisat en summa af 100,000 R:dr B:ko att såsom lån från Riksgäldskontoret utgå för tillvägabringande af slussanläggningar vid Deijeforss och Forsshaga uti Klara elf, och det för ändamålet bildade bolag inkommit med planer och kostnadsförslag, först för arbetet vid Forsshaga och sedermera för det vid Deijeforss, samt desse blifvit genom nådiga bref af den 3 Februari och 5 September 1855 gillade, har arbetet under loppet af sistlidet år blifvit börjadt.

o. Vid Mölnbacka bruk i Kihls härad är å bruksägarnes egen bekostnad anlagd och år 1854 fullbordad en jernväg för hästkraft om 2,950 fots längd, uppgående till en kostnad af 10,000 R:dr B:ko, hvilken väg begagnas för framforslandet af såväl Mölnbacka bruks enskilda effekter, som dem från stångjernsverken öster om nämnde bruk.

p. Vid Lesjöforss bruk i Fernebo härad har Direktören och Riddaren G. Ekman anlagt en jernväg af omkring en åttondedels mils längd, hvarå bränntorf, kol och brukens tillverkningar transporteras med hästkraft till högst betydlig vinst i såväl kostnader som tid.

q. Genom försorg af direktionen för segelfartens förbättrande på sjön Wenern, hvilken direktion har sin verkställande afdelning uti Carlstad, äro under de sista fem åren till seglationens betryggande på sjön uppförda fem nya fyrbyggnader, nemligen: en på Fogdön vid inloppet till Åmåls hamn, tre vid Aspholms-segelleden i Lurö skärgård och en å Bromö, hvarjemte Skoghalls fyrtorn på Hammerön, hvilket genom vådeld nedbrunnit, blifvit åter uppbygdt. De afgifter, som enligt Kongl. brefvet den 24 November 1813 erläggas för gods som fraktas på Wenern samt för dertill begagnade fartyg, och hvilka afgifter direktionen har att använda till lots- och prickhållning samt öfriga anstalter för att betrygga seglationen på denna sjö, uppgingo under år 1854, det sista året, för hvilket räkenskaperne hitintills äro afslutade och granskade, till sjutusen åtta hundra sjuttio R:dr 10 sk. 7 r:st.; dertill komma räntemedel, 551 R:dr, så att nämnde års inkomster utgjorde 8,421 R:dr 10 sk. 7 r:st.; hvaremot utgifterne eller kostnaderne för det omförmälda ändamålet samma år belöpte sig til 9,718 R:dr 31 sk. 9 r:st., allt B:ko.

§. 5.

Politisk Författning.

Kammarverk. Länet, som är indeladt uti fem fögderier, består af sexton härader eller tingslag, med åttatiosju socknar eller församlingar, utom städerna. Det hade, år 1850, 1,768$\frac{381}{672}$:dels hemman, hvartill under de sednare fem åren kommit, genom skattläggning af rekognitionshemman, 4$\frac{7}{32}$:dels mantal, och har Länet således numera 1,772$\frac{534}{672}$:dels förmedlade hemman eller mantal. Af kronohemman äro under tiden till skatte köpte trenne särskilde lotter, utgörande tillsammans tre fjerdedels mantal.

Med

Med behörige tillstånd hafva nämnde år blifvit anlagde 23 tullmjölqvarnar med 56 par stenar, 5 husbehofs-mjölqvarnar, 23 lego- och salusågqvarnar samt 103 husbehofs-sågar.

Antalet af hemmansägare i Länet utgjorde 1850, efter årets mantalslängder, 15,484 och vid 1855 års mantalsskrifning 17,447. De, hvilka under äganderätt besitta jord i Länet, hafva således på fem år ökat sig med icke mindre än 1,963 personer, ett förhållande, som förutsätter att hemmansklyfningen i betydlig mån under tiden fortgått, oaktadt det vill synas, som skulle den hafva blifvit begränsad genom nådiga Förordningen angående tillägg till föreskrifterne i afseende på hemmansklyfning och jordafsöndring af den 13 Juli 1853, hvari stadgas, bland annat, att när man vill klyfva hemman till mindre delar än att hvardera utgör $\frac{1}{8}$:del, eller det mantal som i allmänhet för orten eljest är bestämdt, skall undersökning ske huruvida hvardera af de till utklyfning ifrågakomne delarne må kunna medföra besutenhet. Då likväl till hemmanen i Wermland hör en större ägovidd än till hemmanen i de flesta öfrige Län i riket, samt den öppna åkerjorden, i anseende till talrika tillfällen till nyodlingar, tid efter annan blifvit och allt jemnt blifver tillökad, bör hemmansklyfningen kunna utan olägenhet utsträckas vida mer här i Länet än på många andra orter; och har Eders Kongl. Maj:t äfven, med nådigt afseende på Dess Befallningshafvandes underdåniga framställning och sakkunnige mäns yttrande i ämnet, behagat under den 11 Maj 1854 i nåder förklara att hemman i Wermlands Län må, utan föregående undersökning, få klyfvas till ett tjugofjerdedels mantal.

Anmärkas bör äfven, att omförmälde hemmansklyfning ägt rum under en period, då all jord och alla produkter af jorden oafbrutet stigit i penningevärde, och torde häraf, utan fara för misstag, kunna dragas de slutsatser, att genom hemmanens förbättring mångenstädes inom provinsen flere hushåll än fordom kunna på dem hafva derasfull a bergning samt att på många af den arbetande klassens händer funnits arbetsvinster eller små kapitaler, som deras innehafvare eftersträfvat att få nedlägga i jordegendom.

Från och med 1851 till och med 1855 har Eders Kongl. Maj:ts Befallningshafvande, uppå vederbörlige ansökningar, utfärdat förordnande till landtmätare för verkställande af 710 laga skiften och 258 andra förrättningar; och äro under denna tidrymd 462 laga skiften i Länet afslutade.

Statsbidrag. Under många år före sista qvinqvennium hade utskylderne till Kronan långsamt, ehuru icke alla åren med lika svårighet, ingått inom vestra och norra delarne af Länet, och voro ofta betydliga belopp deraf utestående då den slutliga eller speciella redovisning afgafs, som af uppbördsmännen årligen vid Augusti månads utgång upprättas för det föregå-

ende årets utskylder. Vid denna tid 1852 uppgingo ock de restantier af 1851 och föregående årens uppbördsmedel, hvilkas indrifning berodde på försäljning af utmätt gods, till 18,253 R:dr 40 sk. 11 r:st. Banko, men sedermera år efter år hafva resterne af detta slag minskats och vid afslutandet innevarande år af redogörelsen för 1855 års uppbörd funnos icke på densamma några så beskaffade medel utestående, utan var Länet restfritt, då i beräkning ej tagas de under inhibitions- och handräckningstitlar balancerade medel, för hvilkas indrifning hinder mött, genom rättegångar, konkurser och personers bortflyttning. Med uppbörden inom städerne samt Öster- och Mellan-Sysslets fögderier har väl ett sådant förhållande icke sällan inträffat; men om och när det tillförene ägt rum med uppbörden för hela Länet har Eders Kongl. Majts Befallningshafvande sig icke bekant.

Den nedsättning i bevillningen, som vid sista riksdag blifvit beslutad, och den förändring i sättet att utgöra räntor och tionden af hemman, som medelst nådiga Kungörelsen den 11 Maj 1855 blifvit påbjuden, har väl i viss mån till berörde förhållande bidragit; dock torde hufvudorsaken dertill böra sökas i ett stigande välstånd hos allmogen, i synnerhet som de sednaste fem årens markegångspriser verkat att 1855 års räntor och tionde, oaktadt nämnde förändring, uppgått till något högre belopp i penningar, än hvad de 1850 utgjort.

Politi. Ehuru de tjenstemän, fem kronofogdar och sjutton länsmän, som biträda Eders Kongl. Majts Befallningshafvande i tillsynen öfver lagarnes efterlefnad och ordningens vidmagthållande på landet, äro mycket fåtalige i förhållande till Länets vidd och folkmängd, och fastän deras verksamhet är tagen i anspråk för mångahanda andra vigtiga tjenstegöromål, har dock under de förflutna fem åren sällan någon oordning af anmärkningsvärd beskaffenhet timat och anledning icke heller förekommit att förbrytelser af svårare art lemnats obeifrade. Deremot är det troligt, att många mindre lagöfverträdelser aldrig kommit till kronobetjeningens kunskap. I början af 1855 har Eders Kongl. Majts Befallningshafvande, med stöd af den då gifna nådiga författning angående bränvinsbränning i riket, förordnat icke mindre än 27 välkände, på särskilda orter i Länet boende män att tillse författningens efterlefnad; och hafva många åtal för öfverträdelser af denna författning varit dels af kronobetjeningen och dels af bemälde uppsyningsmän vid domstolarne anställde.

I sammanhang härmed upptages antalet af fångar, som under de omnämnde fem åren varit uti Länets cellfängelse insatte, nemligen:

	För grofva brott.		För stöld och inbrott.		För andra förbrytelser.		Försvarslöse och trans-port-fångar.		Bysatte personer		Summa.		Summa Summarum.
	Mankön.	Qvinkön.	Mankön.	Qvinkön.	Mankön.	Qvinkön.	Mankön.	Qvinkön.	Mankön.	Qvinkön.	Mankön.	Qvinkön.	
1851 . . .	5	4	101	16	202	28	78	22	6	—	392	70	462
1852 . . .	—	2	119	16	173	32	110	36	8	—	410	86	496
1853 . . .	1	2	104	11	220	43	87	20	4	—	416	76	492
1854 . . .	1	2	37	3	188	68	75	10	6	—	307	83	390
1855 . . .	—	1	46	3	178	57	67	9	1	—	292	70	362

De under rubrik för andra förbrytelser häktade utgöra dels sådane, som vid saknad tillgång till ådömde böter och viten i fängelset undergått förvandlingsstraff, och dels fångar, som från andre Län blifvit enligt föreskrift hitsände för att här undergå ådömdt fängelse i cell.

Då man inom församlingarne på landet allt mer och mer insett behofvet af att socknenämnd tager befattning med kommuns gemensamma ekonomiska angelägenheter, hafva ock nämnderne efter hand utvecklat en gagnelig verksamhet. Härtill har åliggandet för socknenämnd att tillika utgöra fattigvårdsstyrelse i sin mån bidragit, enär handläggning af fattigvårdsärenden föranlåter socknenämnd att oftare sammanträda än eljest skulle hafva varit fallet, och vid hvilka sammanträden tillfälle således är att besörja andra göromål, eller afhandla andra frågor än de som angå fattigvården.

För allmänna helsovården hafva sedan längre tid varit inom Länet anställde fyra provincial-läkare, nemligen tre ordinarie, med stationer i Carlstad, Filipstad och Fryksdals härad, samt en extra, med station i Arvika köping; och efter det Rikets Ständer vid 1850—1851 årens riksdag anslagit lön till ytterligare en extra provincial-läkare för Wisnums härad, blef en sådan läkare år 1852 der tillsatt samt sistnämnde härad derigenom skiljdt från Carlstads distrikt. — Utom desse provincial-läkare har i många år funnits en bruksläkare i Elfdals härad för Uddeholms bolags egendomar och en enskild läkare för Näs härad, hvarjemte de sednare åren tillkommit för Gillberga pastorat i Gillbergs härad och för Arvika köping tvänne läkare, eller en på hvardera stället, hvilka fyra läkare aflönas efter öfverenskommelse, bruksläkaren af Uddeholms bolag och de öfrige af invånarne i de orter, der de vistas och åtagit sig att med läkarevård tillhandagå.

Uti de tvänne inom Länet befintliga lasaretts- och kurhusinrättningar, den ena i Carlstad för fjorton härader och tingslag samt städerne Carlstad och Christinehamn, och den andra i

Filipstad för Länets öfriga del, eller Filipstads stad samt Fernebo och Nyeds härader, äro under sista qvinqvennium följande antal patienter vårdade, nemligen:

Uti lasaretts- och kurhusinrättningen i Carlstad:

år 1851	på lasarettet	386,	på kurhuset	263,	Summa	649
» 1852	»	348	»	177	»	525
» 1853	»	341	»	151	»	492
» 1854	»	423	»	191	»	614
» 1855	»	511	»	198	»	709

med en för alla åren sammanräknad kostnad af femtionie tusen nittiofem R:dr 4 sk. B:ko.

Uti lasaretts- och kurhusinrättningen i Filipstad:

år 1851	på lasarettet	112,	på kurhuset	24,	Summa	136
» 1852	»	139	»	8	»	147
» 1853	»	126	»	13	»	139
» 1854	»	150	»	5	»	155
» 1855	»	187	»	6	»	193.

Lasaretts- och kurhusbyggnaden i Carlstad uppfördes ny af tegel åren 1841 och 1842 och befinnes i fullkomligt godt och ändamålsenligt skick; men den mer än 80 år gamla byggnad, som upptages af lasarettet och kurhuset i Filipstad, har, i anseende till det årligen växande antal patienter, för hvilka inrättningen anlitas, funnits alltför inskränkt, hvarföre beslut blifvit fattadt att utvidga byggnaden. Till utförande af detta arbete har bruksägaren B. Berggren skänkt ett bidrag af 10,000 R:dr Riksgäldssedlar.

Uti alla Länets församlingar finnas folkskolor, hvari undervisning varit under de ifrågavarande fem åren meddelad; Och har Eders Kongl. Maj:t under dessa åren i nåder behagat bevilja vissa mindre bemedlade församlingar bidrag till folkskolelärares aflönande med sammanräknade 3,139 R:dr 16 sk. B:ko.

Wermlands provincialbank har på grund af den förnyade oktroj, som Eders Kongl. Maj:t täckts i nåder år 1846 bevilja densamma på tio år, räknade från den 1 Juli 1847, fortsatt sin verksamhet under en omsorgsfull förvaltning, och i väsendtlig mån gagnat provinsens näringsidkare.

Den hypotheksförening emellan jordägare i Wermland, för hvilken Eders Kongl. Maj:t den 13 Juli 1850 i nåder fastställt reglemente, började 1851 sin lånerörelse. Vid sista räkenskapsårets slut den 1 Mars innevarande år hade föreningen 891 delägare, hvilken pantsatta egendom uppgick efter taxeringsvärde till 453,549 R:dr 32 sk. och efter uppskattning till 5,515,401 R:dr 24 sk. Banko.

Wermländska brandstodsbolaget, som bildades 1843 till försäkring af hus och lösegendom inom Länet mot eldskada och varit i verksamhet sedan den 14 Mars 1844, erhöll den 17 Oktober 1851 Eders Kongl. Maj:ts nådiga fastställelse å förnyadt reglemente. Då bolagets rä-

kenskaper afslutas med den 14 Mars hvarje år, upptages här förhållandet med försäkringarnes ansvarighetsbelopp, brandskade-ersättningen och afgiften för hvardera af de fem åren från och med den 14 Mars 1851 till och med samma dag innevarande år, på sätt som följer:

	Ansvarighets-belopp.			Brandskade-ersätt-ningen.			Delägarnes bidrag för 100 R:drs an-svarighetsbelopp.		
	Banko.			Banko.			Banko.		
Brandstodsåret 1851 . .	15,050,950	—	—	8,222	9	3	——	3	4
» 1852 . .	14,273,220	—	—	4,625	25	—	——	3	4
» 1853 . .	13,768,630	—	—	8,589	44	6	——	4	2
» 1854 . .	13,700,300	—	—	29,411	32	10	——	11	8
» 1855 . .	14,391,130	—	—	2,784	35	—	——	2	6

De bidrag, som försäkringsägarne lemnat till betäckande såväl af brandskadorne som bolagets öfriga omkostnader, hafva för de åren, som förflutit sedan bolagets stiftelse, utgjort i årligt medeltal 4,07 sk. Banko.

Genom den uti förra underdåniga berättelsen omnämnda, år 1845 i Länet stiftade barnvårdsförenings försorg hafva under de sista fem åren sjutton barn, hvilka, såsom vanvårdade eller vanartige, blifvit af föreningen upptagne, njutit uppfostran och vård hos välkände husfäder och under utsedda vårdemäns tillsyn. — Af dessa barn hafva likväl trenne afvikit från deras fostrare utan att åter kunna ertappas. Föreningens omsorg om de öfrige barnen, af hvilka de fleste artat sig väl, har fortfarit eller fortfar intill dess de hunnit den ålder och stadga, att de fått eller kunna få ordentlig tjenst. Vid 1855 års slut hade föreningen ellofva barn under sin vård och dess genom donationer och egna bidrag samlade fond utgjorde vid samma tid 7,035 R:dr 19 sk. 5 r:st. Banko.

§ 6.

Städer.

Carlstad. Stadens befolkning uppgick år 1855, enligt mantalslängderne, till 3,667 personer, hvaraf 2,332 skattskyldige och 1,335, såsom minderårige eller bräcklige och utfattige, från skatt befriade. Invånarnes antal, som 1850 utgjorde 3,502, har således under de fem åren ökats med 165 personer; men enligt presterskapets förteckningar beräknas stadens folkmängd förlidet år till 4,128 personer och således de skattfrias antal till 1,796.

Af handel och handtverkerier, som utgöra städens egentliga näringar, hafva 344 manspersoner haft deras utkomst. Handeln bedrifves med allehanda köpmansvaror, som hufvudsakligen hemtas från Stockholm och Götheborg, samt i betydlig mån med spannmål, som uppköpes dels inom Länet, dels från Östergöthland och Westergöthland, samt afsättes till provinsens norra orter, dit trafiken numera blifvit så betydligt lättad genom Klarelfvens och sjön Frykens sammanbindande medelst Frykstads jernväg.

År 1855 emottogos å stadens våg, för afsändning till Götheborg, 38,474 skeppund stång- och manufakturjern; och skeppades samma år från Carlstads hamn 39,403 tolfter plankor, 17,616 tolfter bräder och bakar, 14,657 tolfter sågblockar, 1,821 stycken bjelkar, samt 6 mastspiror.

Stadens sjöfart har bedrifvits med tvänne ångfartyg om 72 hästars kraft och 14 seglande fartyg om 519 lästers drägtighet, och sysselsatt 67 personer. Årliga förtjensten deraf uppskattas till 6,000 R:dr Banko.

Å stadens jord produceras säd, men hufvudsakligen foderväxter för möjligheten att bestrida stadens skjutsskyldighet, och för underlättande af behofvet utaf mjölk, hvarå tillgången från landet är ringa.

I staden finnas tvänne tobaks- och snusfabriker, en klädesfabrik och tvänne bäjerska ölbryggerier. Vid de förstnämnde, som sysselsatt 17 fullvuxne personer och 15 barn, har tillverkningsvärdet under de fem förflutna åren i medeltal utgjort 52,055 R:dr. Klädesfabriken, vid hvilken varit anställde 21 fullvuxne personer och 9 barn, har likaledes i medeltal lemnat ett varuvärde af 31,781 R:dr, och de bäjerska ölbryggerierna 11,450 R:dr, allt Banko, om året.

Ett å stadens grund år 1854 anlagdt sågverk för ångkraft, med fyra finbladiga ramar, sysselsätter ett stort antal arbetare.

Tvänne boktryckerier finnas i staden.

Utom det högre elementar-läroverket, finnas en vexelundervisnings-skola, hvari under förlidna året 138 gossar och 124 flickor erhöllo undervisning, samt en flickskola, der 51 flickor inöfvades i handaslöjder.

Å stadens fattighus finnas 23 fattige och bräcklige personer inhysta, hvarförutan 30 äldre personer och 76 värnlösa barn äro genom fattigvårdsförsörjningen utackorderade å landet.

Ett betydligt antal mindre arbetsföra personer erhålla dessutom efter olika behof understöd af fattigvården.

Insättningarne i stadens sparbank, som år 1850 uppgingo till 300,688 R:dr 14 sk., utgjorde vid sistlidet års bokslut 507,968 R:dr 23 sk. och besteg sig då hjelpfonden till 35,223 R:dr 25 sk. 5 r:st. Banko.

Christinehamn. Stadens folkmängd, som år 1850 var 1,949 personer, utgjorde år 1855 två tusen ett hundra fyrationie, och har sålunda tillvuxit med 200. Af förenämnde antal voro 1,311 skattskyldige och 898 mantalsfrie. De förnämsta näringsfången äro handel, handtver-

kerier och sjöfart, hvarförutom betydlig inkomst hemtas af Fastings marknad i slutet af Mars månad, för de enskilde medelst hus- och bodhyror och för staden genom ståndafgifter. Denna marknad, i hvilken tackjernsprisen bestämmas, och stora köpslut såväl om sådant jern som om stångjern och trävaror uppgöras, har under de sednare åren varit mera besökt, än vanligtvis förut på längre tid, och i allmänhet tilltagit i liflighet.

Handeln drifves egentligen med tackjern, som från 45,000 skeppund år 1850 numera uppgått till ett belopp af omkring 92,000 skeppund från Carlskoga, Fernebo och Nora bergslager, hvilka afsättas till bruken i vestra delen af Länet och Dalsland; med spanmål från omkringliggande landsort samt från Westergöthland och Nerike, som till icke ringa del afyttras till Dalarne; med sill och saltsjöfisk, som till större delen hemtas från Stavanger och Bergen efter undergången tullbehandling i Marstrand, samt med kram- och specerivaror från Stockholm, Götheborg och Norrköping. Å torgdagarne införas såväl af allmogen i orten som från Westergöthland så stora qvantiteter af spanmål, mjöl och viktualievaror, att de, särdeles höst- och vintertiden, äro att jemföra med mindre marknader. Den betydligt ökade handeln såväl med tackjern som spanmål och annat tungt gods kan i hufvudsaklig mån tillskrifvas de lättare kommunikationerna medelst jernvägen från Sjöändan, segelrännans uppmuddring ända till staden, samt hamnens förbättrande i öfrigt. Då år 1851 på jernvägen fraktades 25,000 skeppund stångjern och 35,000 skeppund tackjern, hafva desse effekter år 1855 ökats, det förra till 43,000 skeppund, hvartill komma 12,000 skeppund malm, och hafva nästan i samma proportion öfriga effekter, som å jernbanan transporteras, tilltagit.

Det stång- och manufakturjern, som årligen från stadens metallvåg och den derunder lydande vid Hults lastageplats utskeppas, förnämligast till Götheborg, uppgår numera till omkring 77,500 skeppund.

De vid stadens sjömanshus inskrifne fartyg hafva sedan 1850 nedgått från ellofva till fem, med 165 lästers drägtighet. Någon svårighet för utskeppningen af de till staden ankomne effekter har likväl derigenom icke uppstått, enär antalet af främmande fartyg, som besöker stadens hamn, betydligen ökats. Staden äger hvarje vecka kommunikation med Götheborg medelst ett passagerare-ångfartyg och ett lastdragande ångfartyg.

Å den till staden hörande jord, uppgående till 642 tunnland, utom skog och betesmark, drifves ett lönande landtbruk. Priset per tunnland har den sednare tiden uppgått till 4 à 500 R:dr Riksmynt efter jordens olika beskaffenhet och läge.

Stadens skola eller pedagogi har tvänne lärare, och begagnas för närvarande af 51 lärjungar, enär de få lärarne och skollokalens inskränkthet icke medgifva mottagandet af det vida större antal lärjungar, som anmält sig till undervisnings erhållande. Såväl för staden som den kringliggande orten vore det af stor vigt, att denna skola finge en af behofvet påkallad utvidgning. En folkskola, den Nilssonska kallad, efter testator af den fond, hvarpå den blifvit grundad, är besökt af omkring 200 barn, och uti en flickskola erhålla 32 flickor undervisning i handaslöjder.

Summan af insatsmedlen i stadens sparbank, som år 1850 utgjorde 52,000 R:dr, uppgick sistlidet års slut till 114,252 R:dr och hjelpfonden till 3,715 R:dr, allt Banko.

Den i sednaste berättelsen omförmälde nya kyrkobyggnaden hade under år 1855 kommit så långt, att sjelfva kyrkan, med undantag af tornen och de inre hvalfven, var uppförd. Vid nämnde års slut utgjorde de kontanta utgifterne för denna byggnad 131,823 R:dr 10 sk. 6 r:st. Riksmynt, hvartill kommer värdet af 45,033 af församlingen in natura utgjorde dagsverken. De kontanta utgifterna hafva blifvit bestridde genom lån till belopp af 67,500 R:dr Riksmynt samt för öfrigt genom uttaxering af församlingarne.

Filipstad. Folkmängden, som år 1850 utgjorde 1,219 personer, var sistlidet år 1,361, hvaraf 846 skattskrifne samt 555 skattfrie, och är den sålunda ökad med 142 personer.

Handeln, som stigit i liflighet genom de medelst jernvägar lättade kommunikationerne, drifves hufvudsakligast med tackjern från den närbelägna bergslagen, samt med spannmål och andra artiklar, som äro för den sednare behöfliga. I staden funnos år 1855 tjugofem handlande och tjugosex handtverkare.

För ungdomens undervisning finnes en högre apologistskola med trenne lärare samt en folkskola med vexelundervisning. Dessutom finnes en bergs-elementarskola under Bergmästarens i Wermland ledning. Denna skola, som stiftades år 1830, och i början något understöddes af Wermlands bruksägare, har inom de sednare 23 åren varit uppehållen genom ett anslag af Jernkontorets medel, till belopp af 1,500 R:dr B:ko årligen. Undervisningen har meddelats i bergsvetenskapens elementer och linearritning för ett antal elever, som vanligen utgjort 14 à 16. Sedan skolan år 1847 erhöll en egen lokal med lärosalar och laboratorier, samt det årliga anslaget numera blifvit förhöjdt till 3,000 R:dr B:ko, kommer undervisningen att utvidgas och lärokursen att förlängas. De härifrån utgångne elever äro till största antalet anställde såsom förvaltare vid bruk och bergverk.

I stadens sparbank hafva insättningarne, som år 1850 utgjorde 80,634 R:dr 43 sk., år 1855 ökats till 134,944 R:dr 34 sk., allt Banko.

Arvika köping hade sistlidet år en folkmängd af 719 personer, deraf 463 skattskyldige och 256 befriade, och är den sedan 1850 ökad med 97 personer.

I köpingen funnos år 1855 14 handlande samt 110 handtverkare, gesäller och lärlingar deri inräknade. Handeln bedrifves med spannmål och köpmansgods af allehanda slag. Nämnde år funnos 5 fartyg om 88 lästers drägtighet, samt ett ångfartyg, som hvarje vecka gör turer på Götheborg.

För undervisningen finnes en folkskola inrättad och talrikt begagnad.

§ 7.

§ 7.

Denna underdåniga berättelse får Eders Kongl. Maj:ts Befallningshafvande afsluta med en kort framställning om beskaffenheten af skördarne i Länet och om förhållanderne med afsättningen af Länets exportabla produkter under de fem åren, som berättelsen omfattar.

Det första året, **1851**, var skörden af råg och potates mycket svag och vårsädsgrödan skadades betydligt af regn och frost i de norra orterna, men ehuru den gaf i öfriga delarne af Länet medelmåttig afkastning, kunde det årets skörd icke fylla spannmålsbehofvet i provinsen för påföljande vinter och vår, utan blefvo betydliga partier säd **1851** års höst och **1852** års vår till Länet införde. De öfriga fyra åren voro skördarne, i allmänhet taget, medelmåttige; ty om afkastningen af något utaf de säden, råg, hafra och potates, som mest i Länet odlas, någon gång blef mindre god, så utföll den åter bättre af de andra slagen. Tillförseln af spannmål minskades ock betydligt. Efter de uppgifter, som erhållits från Länets hamnar, uppgick denna tillförsel hvardera af åren **1851** och **1852** till omkring **110,000** tunnor, men **1853** till **46,000**, **1854** till **21,000** och **1855** till **18,000** tunnor, hvaremot utförseln af säd från Länet beräknades **1853** till **19,000**, samt hvardera af åren **1854** och **1855** till **32,000** tunnor. Dock har i dessa siffertal icke kunnat intagas den spannmål, som under dessa år blifvit från Nerike och Westergöthland landvägen till Wermland infraktad, eller den, som, utan tvifvel till större qvantiteter, härifrån till Norrige och Stora Kopparbergs Län utfördes. Till detta lyckliga förhållande, att Länet under åtskilliga år af medelmåttiga skördar haft icke allenast sitt eget behof fyldt, utan ock öfverskott att till andra orter aflåta, må väl ett förbättradt åkerbruk anses hafva i någon mån bidragit, men ovedersägligt är, att sådant icke inträffat utan de inskränkningar i bränvinsbränningen, som de trenne sista åren voro i nåder påbjudne, och hvilka inskränkningar alltså verkat särdeles fördelaktigt på ekonomiska tillståndet här i provinsen.

Det nu ifrågavarande qvinqvennium började med bekymmersamma utsigter för jernhandteringen, som bedrefs med ringa vinst, enär stångjernet, ehuru afsättligt, dock måste föryttras till i allmänhet mindre fördelaktiga priser. Småningom förbättrade sig likväl förhållanderne häri, och redan **1853** var afsättningen god till förmånliga priser, hvarigenom ett för orten behöfligt rörelsekapital blef spridt, men en ännu lyckligare konjunktur inträdde med **1855**, hvarunder afsättningen gick ovanligt väl och priserna voro ganska höga. Således hafva de trenne sednare årens förmånliga resultater af jernhandteringen vida öfvervägt de motgångar, som dess idkare de begge förra åren fått röna.

Trädvarurörelsen var äfven **1851** icke särdeles inkomstgifvande, men sedermera har den oafbrutet tilltagit i liflighet. Mängden af dessa varor förökades och bjelkar, blockar och plankor föryttrades till vida högre priser än någonsin tillförene.

Dessa nu i underdånighet omförmälda förhållanden med provinsens hufvudnäringar, jemte den omständighet att dess talrika arbetande klass under de sednare åren haft att tillgå en mera jemn och lönande arbetsförtjenst än tillförene, böra hafva befrämjat välmågan i Länet, och att den i verkligheten ökat sig under ifrågavarande tidrymd, derpå saknas icke heller för den oväldige granskaren bevis.

Carlstad å Landskansliet den 16 Oktober 1856.

H. F. OLDEVIG.

C. O. DE FRESE. AXEL ANDERSON.

Tabell för Landet inom Wermlands Län, innefattande åren 1851, 1852, 1853, 1854 och 1855.

	Hemmantal. Förmedladt.	Hemmantal. Oförmedladt.	Diverse Lägenheter, Verk och Inrättningar.	Utsäde af Hvete.	Utsäde af Råg.	Utsäde af Korn.	Utsäde af Hafra.	Utsäde af Blandsäd.	Utsäde af Ärter.	Utsäde af Potates.
	Mantal.	Mantal.	St.	T:r	T:r	T:r	T:r	T:r	T:r	T:r
Kronoskatte-Säterier	1	1	—	1	29	3	198	4	2	76
Frälse-Säterier	94 23/24	94 23/24	—	75	942	212	5,756	334	101	1,422
Rå- och Rörs-hemman	14 11/12	16	—	7	123½	26	712	29	6	188
Frälse-hemman	262 225/2880	273 1425/2880	—	119	1,803	300	9,240	317	148	3,223
Frälse-hyttor	1	1	—	¾	10	5	17	—	½	10
Frälse-Skattehemman	62 1945/2880	64 745/2880	—	22	522	101	3,255	105	29	1,580
Krono-hemman	1½	1⅝	—	½	12½	3	69	—	2	35
Krono-Skattehemman	1,195 60271/388080	1,211 335161/388080	—	316	8,396	2,396	49,626	1,497	799	19,103
D:o särskilda Bergsmanshemman eller Hyttor	33 559/576	33 559/576	—	—	236	30	2,058	—	—	1,800
Militie-Boställen	36 1/12	39 11/12	—	18½	195	48	1,365	47	16½	411
D:o indragne till Kronan	3/8	3/8	—	—	1½	—	6	—	—	4
Civile Boställen	12 5/6	13 1/3	—	7	79½	20	553	8	8	154
Ecklesiastika Boställen af Skatte- och Krono-hemman	44 111806/1552320	49 111809/1552320	4	25¼	317	102½	2,183	109	59¾	485
D:o af Hyttor eller Bergsmans-hemman	161/576	161/576	—	—	4½	½	12	—	—	10
D:o af Skattetorp och Lägenheter	——	——	13	—	14	—	57	—	—	13
Rekognitions-Skogshemman	11 127/336	11 127/336	—	—	—	—	16	—	—	20
Skattlagde bebyggde Torp, Urfjellar m. fl. Lägenheter, utan mantal, som ej under något hemmans räntor äro inbegripne, Frälse	——	——	13	—	6½	2	82	—	2	32
» » » Skatte	——	——	181	—	56	16	623	—	2	360
» » » Krono	——	——	32	—	8	—	158	—	—	38
» » » Obebyggde	——	——	128	—	2	—	25	—	—	20
Oskattlagde, bebyggde d:o, deraf Ryttare-, Soldat- och Båtsmanstorp 1,104 st.	——	——	2,965	—	351	—	2,070	11	—	1,500
Backstugor	——	——	1,187	—	—	—	—	—	—	50
Bebyggda lägenheter, afsöndrade från hemman under ständig äganderätt	——	——	97	—	2	—	7	—	—	38
D:o d:o på viss tid eller lifstid	——	——	68	—	6	—	60	—	—	50
Skattlagda Fiskelägenheter af särskilda slag, som ej under något hemmans ränta äro inbegripne, Skatte	——	——	6	—	—	—	—	—	—	—
Tullmjölqvarnar om 458 par stenar	——	——	206	—	—	—	—	—	—	—
Tullsågqvarnar, grofbladiga	——	——	183	—	—	—	—	—	—	—
» finbladiga	——	——	15	—	—	—	—	—	—	—
Husbehofs-Mjölqvarnar, deraf 375 st. med särskild i Jordeboken utförd ränta	——	——	1,213	—	—	—	—	—	—	—
D:o Sågqvarnar	——	——	177	—	—	—	—	—	—	—
Stampar	——	——	30	—	—	—	—	—	—	—
Kopparhammare	——	——	1	—	—	—	—	—	—	—
Stångjernsverk	——	——	109	—	—	—	—	—	—	—
Ämneshammare	——	——	6	—	—	—	—	—	—	—
Masugnar	——	——	35	—	—	—	—	—	—	—
Jern-manufakturverk af särskilda slag	——	——	114	—	—	—	—	—	—	—
Glasbruk	——	——	3	—	—	—	—	—	—	—
Pappersbruk	——	——	2	—	—	—	—	—	—	—
Tegelbruk	——	——	17	—	—	—	—	—	—	—
Garfverier	——	——	35	—	—	—	—	—	—	—
Färgerier	——	——	15	—	—	—	—	—	—	—
Takskifferbrott	——	——	3	—	—	—	—	—	—	—
Repslagerier	——	——	1	—	—	—	—	—	—	—
Gästgifverier	——	——	99	—	—	—	—	—	—	—
Krogar	——	——	5	—	—	—	—	—	—	—
Diverse personer, som ej höra till viss näring	——	——	—	—	—	—	—	—	—	—
Diverse onera och allmänna besvär	——	——	—	—	—	—	—	—	—	—
Summa	1,772 534/872	1,811 218713/318448	6,963	592¼	13,117	3,265	78,148	2,461	1,175½	31,622

	Medelafkastning, sedan utsädet är afdraget. Hvete.	Råg.	Korn.	Hafra.	Blandsäd.	Ärter.	Potates.	Underhållna Kreatur. Hästar.	Oxar.	Kor.	Ungboskap.	Får.	Svin.	Getter.	Uppskattningsvärde.	
	T:r	T:r	T:r	T:r	T:r	T:r	T:r	St.	St.	St.	St.	St.	St.	St.	R:dr	sk.
Kronoskatte-Säterier	8	182	14	804	16	9	404	9	12	36	20	40	16	—	10,000	—
Frälse-Säterier	467	6,865	757	21,530	1,313	485	8,023	672	710	2,749	893	1,558	969	—	1,208,403	—
Rå- och Rörs-hemman	36	904½	100	2,337	85	24	1,132	76	52	370	117	437	113	—	103,425	—
Frälse-hemman	649	10,536	1,187	32,800	968	659	19,794	1,271	936	5,528	1,705	5,949	1,499	58	2,202,224	—
Frälse-hyttor	5¼	60	20	68	—	2½	70	4	3	16	6	25	3	—	2,000	—
Frälse-Skattehemman	147	3,314	362	11,860	325	115	9,850	484	130	2,108	701	2,915	494	99	585,475	—
Krono-hemman	3½	84½	16	312	—	6	262	9	6	45	15	34	14	—	10,244	—
Krono-Skattehemman	1,929½	53,764	9,414	176,428	8,536	3,066	123,538	9,092	1,905	34,255	12,078	49,519	15,722	4,841	10,420,166	—
D:o särskilda Bergsmanshemman eller Hyttor	—	1,416	120	8,232	—	—	12,600	340	60	1,372	156	1,410	287	60	718,470	—
Militie-Boställen	95½	1,185	171	4,403	143	59	2,499	153	133	618	240	754	222	—	264,795	40
D:o indragne till Kronan	—	9	—	24	—	—	28	—	2	8	3	3	1	—	1,750	—
Civile Boställen	45	501	78	1,952	30	35	920	49	64	274	86	302	73	—	94,430	—
Ecklesiastika Boställen af Skatte- och Krono-hemman	183	1,966	536	8,352	417	124½	2,923	269	279	1,091	392	1,254	382	16	353,362	—
D:o af Hyttor eller Bergsmans-hemman	—	27	2	48	—	—	70	4	6	—	11	4	9	2	7,028	—
D:o af Skattetorp och Lägenheter	—	84	—	228	—	—	91	5	12	28	22	12	9	—	7,110	—
Rekognitions-Skogshemman	—	—	—	64	—	—	140	2	6	20	15	40	7	—	31,518	—
Skattlagde bebyggde Torp, Urfjellar m. fl. Lägenheter, utan mantal, som ej under något hemmans räntor äro inbegripne, Frälse	—	34½	4	328	—	9	238	3	9	39	19	39	17	4	18,400	—
» » » Skatte	—	332	64	2,552	—	10	2,495	154	58	359	168	486	134	28	105,491	—
» » » Krono	—	49½	—	632	—	—	256	29	14	87	36	73	12	8	24,138	36
» » » Obebyggde	—	14	—	100	—	—	120	—	—	—	—	—	—	—	2,968	—
Oskattlagde, bebyggde d:o, deraf Ryttare-, Soldat- och Båtsmanstorp 1,104 st.	—	1,966	—	6,080	26	—	9,200	126	98	1,535	1,371	2,340	405	—	7,315	—
Backstugor	—	—	—	—	—	—	300	—	—	—	—	—	—	—	——	—
Bebyggda lägenheter, afsöndrade från hemman under ständig äganderätt	—	10	—	35	—	—	228	2	—	8	3	16	10	—	126,443	—
D:o d:o på viss tid eller lifstid	—	30	—	300	—	—	300	4	—	50	10	8	90	—	——	—
Skattlagda Fiskelägenheter af särskilda slag, som ej under något hemmans ränta äro inbegripne, Skatte	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	57,095	—
Tullmjölqvarnar om 458 par stenar	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	436,104	—
Tullsågqvarnar, grofbladiga	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	564,463	—
» finbladiga	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	31,740	—
Husbehofs-Mjölqvarnar, deraf 375 st. med särskild i Jordeboken utförd ränta	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	——	—
D:o Sågqvarnar	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	6,500	—
Stampar	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	21,024	—
Kopparhammare	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2,667	—
Stångjernsverk	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3,996,352	—
Ämneshammare	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	27,500	—
Masugnar	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	8,300	—
Jern-manufakturverk af särskilda slag	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	836,966	—
Glasbruk	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	106,000	—
Pappersbruk	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	15,333	—
Tegelbruk	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	47,900	—
Garfverier	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	48,750	—
Färgerier	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	23,575	—
Takskifferbrott	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	8,333	—
Repslagerier	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1,200	—
Gästgifverier	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	——	—
Krogar	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	——	—
Diverse personer, som ej höra till viss näring	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	——	—
Diverse onera och allmänna besvär	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	——	—
Summa	3,568¾	83,334	12,845	278,469	11,859	4,604	195,681	12,757	4,495	50,596	18,067	67,218	20,488	5,116	22,544,958	28

Stats-Bidrag.

	Bevillning efter 1855 års Förordning. Efter 1:sta Art.		Efter 2:dra Art. Efter 2:dra till och med 7:de §.			Efter 8:de till och med 36:te §.			Efter 37:e §.		Bränvinsbränningsafgift.			Summa.		
	R:dr	sk.	R:dr	sk.	r.	R:dr	sk.	r.	R:dr	sk.	R:dr	sk.	r.	R:dr	sk.	r.
Kronoskatte-Säterier	4	24	—	—	—	10	—	—	—	—	—	—	—	14	24	—
Frälse-Säterier	543	42	59	—	—	1,501	5	3	13	42	14,194	8	—	16,312	1	3
Rå- och Rörs-hemman	72	6	4	—	—	119	15	1	—	—	—	—	—	195	21	1
Frälse-hemman	2,028	6	10	16	—	3,173	12	6	1	10	585	6	—	5,798	2	6
Frälse-hyttor	—	—	—	—	—	3	—	—	—	—	—	—	—	3	—	—
Frälse-Skattehemman	752	6	—	—	—	1,172	15	5	—	—	62	24	2	1,986	45	7
Krono-hemman	5	36	—	—	—	10	43	7	—	—	—	—	—	16	31	7
Krono-Skattehemman	11,236	24	100	8	—	13,575	43	9	3	—	30,765	40	8	55,681	20	5
D:o särskilda Bergsmanshemman eller Hyttor	1,035	30	27	16	—	1,208	32	3	—	—	—	—	—	2,271	30	3
Militie-Boställen	175	30	—	32	—	99	20	—	—	—	—	—	—	275	34	—
D:o indragne till Kronan	—	18	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	18	—
Civile Boställen	60	6	83	—	—	56	6	—	—	—	—	—	—	199	12	—
Ecklesiastika Boställen af Skatte- och Krono-hemman	292	12	899	19	10	80	12	—	14	15	—	—	—	1,286	10	10
D:o af Hyttor eller Bergsmans-hemman	3	42	6	32	—	—	—	—	—	—	—	—	—	10	26	—
D:o af Skattetorp och Lägenheter	6	42	29	2	5	—	—	—	3	—	—	—	—	38	44	5
Rekognitions-Skogshemman	2	30	—	—	—	31	24	10	—	—	—	—	—	34	6	10
Skattlagde bebyggde Torp, Urfjellar m. fl. Lägenheter, utan mantal, som ej under något hemmans räntor äro inbegripne, Frälse	14	30	—	—	—	55	7	10	—	—	—	—	—	69	37	10
» » » Skatte	214	30	—	—	—	129	7	2	—	—	—	—	—	343	37	2
» » » Krono	52	36	3	—	—	24	3	6	—	—	—	—	—	79	39	6
» » » Obebyggde	—	—	2	24	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	24	—
Oskattlagde, bebyggde d:o, deraf Ryttare-, Soldat- och Båtsmanstorp 1,104 st.	1,066	42	3	32	—	10	36	—	—	—	—	—	—	1,081	14	—
Backstugor	412	24	—	—	—	17	—	—	—	—	—	—	—	429	24	—
Bebyggda lägenheter, afsöndrade från hemman under ständig äganderätt	85	24	5	—	—	327	24	—	—	—	366	32	—	784	32	—
D:o d:o på viss tid eller lifstid	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Skattlagda Fiskelägenheter af särskilda slag, som ej under något hemmans ränta äro inbegripne, Skatte	—	—	—	—	—	61	47	10	—	—	—	—	—	61	47	10
Tullmjölqvarnar om 458 par stenar	125	—	—	—	—	671	5	4	—	—	—	—	—	796	5	4
Tullsågqvarnar, grofbladiga	82	34	—	—	—	698	39	1	—	—	—	—	—	781	25	1
» finbladiga	3	12	—	—	—	33	—	—	—	—	—	—	—	36	12	—
Husbehofs-Mjölqvarnar, deraf 375 st. med särskild i Jordeboken utförd ränta	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
D:o Sågqvarnar	—	—	—	—	—	19	16	—	—	—	—	—	—	19	16	—
Stampar	3	—	—	—	—	27	15	5	—	—	—	—	—	30	15	5
Kopparhammare	2	—	—	—	—	10	—	—	—	—	—	—	—	12	—	—
Stångjernsverk	531	42	—	—	—	5,403	8	—	—	—	—	—	—	5,935	2	—
Ämneshammare	—	—	—	—	—	44	43	3	—	—	—	—	—	44	43	3
Masugnar	3	—	—	—	—	19	11	6	—	—	—	—	—	22	11	6
Jern-manufakturverk af särskilda slag	210	36	—	—	—	1,077	21	6	—	—	—	—	—	1,288	9	6
Glasbruk	39	24	—	—	—	142	24	—	—	—	—	—	—	182	—	—
Pappersbruk	6	18	—	—	—	26	16	—	—	—	—	—	—	32	34	—
Tegelbruk	5	24	—	—	—	58	27	3	—	—	—	—	—	64	3	3
Garfverier	27	—	—	—	—	130	32	11	—	—	—	—	—	157	32	11
Färgerier	14	6	—	—	—	60	44	—	—	—	—	—	—	75	2	—
Takskifferbrott	1	—	—	—	—	8	—	—	—	—	—	—	—	9	—	—
Repslagerier	1	—	—	—	—	3	—	—	—	—	—	—	—	4	—	—
Gästgifverier	52	6	—	—	—	30	—	—	—	—	743	24	8	825	30	8
Krogar	—	—	—	—	—	25	—	—	—	—	75	—	—	100	—	—
Diverse personer, som ej höra till viss näring	791	42	75	—	—	1,588	42	7	—	—	—	—	—	2,455	36	7
Diverse onera och allmänna besvär	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Summa	19,967	16	1,308	38	3	31,745	31	10	35	19	46,792	39	6	99,850	—	7

	Ständige Räntor. Jordeboks- och Hemmantals-Ränta.			Krono-tionde.			Mantals-penningar.		Tionde och Räntor af Bruk, Bergverk samt andre Verk o. Inrättn:r.			Summa.		
	R:dr	sk.	r.	R:dr	sk.	r.	R:dr	sk.	R:dr	sk.	r.	R:dr	sk.	r.
Kronoskatte-Säterier	84	12	—	—	—	—	4	8	—	—	—	88	20	—
Frälse-Säterier	—	—	—	—	—	—	755	16	—	—	—	755	16	—
Rå- och Rörs-hemman	—	—	—	—	—	—	75	24	—	—	—	75	24	—
Frälse-hemman	602	5	2	4,596	18	5	1,664	—	—	—	—	6,862	23	7
Frälse-hyttor	—	—	—	—	—	—	—	—	877	—	11	877	—	11
Frälse-Skattehemman	865	7	—	1,703	30	—	525	32	—	—	—	3,094	21	—
Krono-hemman	101	32	—	25	10	3	9	24	—	—	—	136	18	3
Krono-Skattehemman	81,500	6	3	22,053	40	—	10,492	24	—	—	—	114,046	22	3
D:o särskilda Bergsmanshemman eller Hyttor	102	24	—	543	28	9	1,109	4	—	—	—	1,755	8	9
Militie-Boställen	2,444	3	6	382	20	2	182	40	—	—	—	3,009	15	8
D:o indragne till Kronan	—	—	—	—	—	—	—	16	—	—	—	—	16	—
Civile Boställen	1,057	15	8	170	47	8	67	36	—	—	—	1,296	3	4
Ecklesiastika Boställen af Skatte- och Krono-hemman	2,984	41	—	253	12	3	335	32	—	—	—	3,573	37	3
D:o af Hyttor eller Bergsmans-hemman	—	12	—	—	—	—	4	44	—	—	—	5	8	—
D:o af Skattetorp och Lägenheter	23	42	4	9	41	7	19	28	—	—	—	53	15	11
Rekognitions-Skogshemman	886	16	5	41	34	9	2	8	—	—	—	930	11	2
Skattlagde bebyggde Torp, Urfjellar m. fl. Lägenheter, utan mantal, som ej under något hemmans räntor äro inbegripne, Frälse	3	18	—	57	22	1	17	44	—	—	—	78	36	1
» » » Skatte	314	17	8	518	8	1	177	8	—	—	—	1,009	33	9
» » » Krono	73	26	7	75	26	6	50	40	—	—	—	199	45	1
» » » Obebyggde	188	—	—	149	—	—	—	—	—	—	—	337	—	—
Oskattlagde, bebyggde d:o, deraf Ryttare-, Soldat- och Båtsmanstorp 1,104 st.	—	—	—	87	10	9	1,118	4	—	—	—	1,205	14	9
Backstugor	—	—	—	—	—	—	176	12	—	—	—	176	12	—
Bebyggda lägenheter, afsöndrade från hemman under ständig äganderätt	—	—	—	—	—	—	120	8	—	—	—	120	8	—
D:o d:o på viss tid eller lifstid	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Skattlagda Fiskelägenheter af särskilda slag, som ej under något hemmans ränta äro inbegripne, Skatte	7	6	—	4	32	—	—	—	—	—	—	11	38	—
Tullmjölqvarnar om 458 par stenar	4,490	12	2	1	41	10	197	44	—	—	—	4,960	2	—
Tullsågqvarnar, grofbladiga	2,723	27	—	—	—	—	164	—	—	—	—	2,887	27	—
» finbladiga	195	18	—	—	—	—	4	—	—	—	—	199	18	—
Husbehofs-Mjölqvarnar, deraf 375 st. med särskild i Jordeboken utförd ränta	42	34	4	—	—	—	—	—	—	—	—	42	34	4
D:o Sågqvarnar	16	42	8	—	—	—	—	—	—	—	—	16	42	8
Stampar	3	31	—	—	—	—	3	12	—	—	—	6	43	—
Kopparhammare	—	—	—	—	—	—	2	36	—	—	—	2	36	—
Stångjernsverk	—	—	—	21	8	—	648	24	27,268	9	10	27,937	41	10
Ämneshammare	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	——	—	—
Masugnar	—	—	—	—	—	—	4	12	11,714	18	3	11,718	30	3
Jern-manufakturverk af särskilda slag	—	—	—	—	—	—	277	28	—	—	—	277	28	—
Glasbruk	—	—	—	—	—	—	55	24	—	—	—	55	24	—
Pappersbruk	—	—	—	—	—	—	7	32	—	—	—	7	32	—
Tegelbruk	—	—	—	—	—	—	4	—	—	—	—	4	—	—
Garfverier	—	—	—	—	—	—	32	—	—	—	—	32	—	—
Färgerier	—	—	—	—	—	—	17	24	—	—	—	17	24	—
Takskifferbrott	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	1	—	—
Repslagerier	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	1	—	—
Gästgifverier	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	——	—	—
Krogar	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	——	—	—
Diverse personer, som ej höra till viss näring	—	—	—	—	—	—	860	44	—	—	—	860	44	—
Diverse onera och allmänna besvär	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	——	—	—
Summa	98,711	18	9	30,696	1	1	19,191	12	39,859	29	—	188,458	12	10

	Rotefrihetsafgift.			Arrendemedel.			Kostnad för Rustning och Rotering.		Klerecistatens underhåll. Pastorers.		Kapellaners.		Kyrkobetjenings.		Summa.	
	R:dr.	sk.	r.	R:dr	sk.	r.	R:dr	sk.	R:dr	sk.	R:dr	sk.	R:dr	sk.	R:dr	sk.
Kronoskatte-Säterier	—	—	—	—	—	—	—	—	14	28	7	4	2	—	23	32
Frälse-Säterier	—	—	—	—	—	—	—	—	1,194	24	402	38	216	—	1,813	14
Rå- och Rörs-hemman	—	—	—	—	—	—	—	—	174	—	49	32	31	—	254	32
Frälse-hemman	74	19	10	—	—	—	9,948	46	5,738	32	2,265	—	981	32	8,985	16
Frälse-hyttor	—	—	—	—	—	—	—	—	48	—	24	—	10	—	82	—
Frälse-Skattehemman	—	—	—	—	—	—	2,275	2	1,012	16	482	10	208	—	1,702	26
Krono-hemman	—	—	—	—	—	—	51	25	31	16	11	38	4	16	47	22
Krono-Skattehemman	350	5	7	—	—	—	44,145	32	31,685	18	16,569	18	6,818	10	55,072	46
D:o särskilda Bergsmanshemman eller Hyttor	—	—	—	—	—	—	—	—	3,870	—	2,698	—	790	—	7,358	—
Militie-Boställen	—	—	—	663	20	6	—	—	554	16	182	35	95	32	832	35
D:o indragne till Kronan	—	—	—	269	45	7	—	—	3	—	1	—	—	24	4	24
Civile Boställen	—	—	—	—	—	—	192	30	174	40	70	—	29	32	274	24
Ecklesiastika Boställen af Skatte- och Krono-hemman	—	—	—	—	—	—	111	—	2,007	—	726	16	11	24	2,744	40
D:o af Hyttor eller Bergsmans-hemman	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	16	1	16
D:o af Skattetorp och Lägenheter	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	9	—	1	46	10	46
Rekognitions-Skogshemman	32	5	11	—	—	—	—	—	10	—	—	—	—	—	10	—
Skattlagde bebyggde Torp, Urfjellar m. fl. Lägenheter, utan mantal, som ej under något hemmans räntor äro inbegripne, Frälse	—	—	—	—	—	—	—	—	16	—	4	—	1	—	21	—
» » » Skatte	—	—	—	—	—	—	—	—	450	—	180	—	17	—	647	—
» » » Krono	—	—	—	—	—	—	—	—	65	—	32	—	8	—	105	—
» » » Obebyggde	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Oskattlagde, bebyggde d:o, deraf Ryttare-, Soldat- och Båtsmanstorp 1,104 st.	—	—	—	—	—	—	—	—	80	—	43	—	9	—	132	—
Backstugor	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Bebyggda lägenheter, afsöndrade från hemman under ständig äganderätt	42	14	—	—	—	—	—	—	74	32	48	—	24	—	146	32
D:o d:o på viss tid eller lifstid	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Skattlagda Fiskelägenheter af särskilda slag, som ej under något hemmans ränta äro inbegripne, Skatte	—	—	—	—	—	—	—	—	78	—	—	—	—	—	78	—
Tullmjölqvarnar om 458 par stenar	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Tullsågqvarnar, grofbladiga	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
» finbladiga	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Husbehofs-Mjölqvarnar, deraf 375 st. med särskild i Jordeboken utförd ränta	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
D:o Sågqvarnar	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Stampar	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Kopparhammare	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Stångjernsverk	—	—	—	—	—	—	—	—	1,414	32	445	16	151	16	2,011	16
Ämneshammare	—	—	—	—	—	—	—	—	25	—	5	—	2	24	32	24
Masugnar	—	—	—	—	—	—	—	—	36	—	—	—	—	—	36	—
Jern-manufakturverk af särskilda slag	—	—	—	—	—	—	—	—	60	6	25	—	10	—	95	6
Glasbruk	—	—	—	—	—	—	—	—	41	16	10	16	3	16	55	—
Pappersbruk	—	—	—	—	—	—	—	—	14	32	4	—	1	16	20	—
Tegelbruk	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Garfverier	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Färgerier	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Takskifferbrott	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Repslagerier	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Gästgifverier	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Krogar	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Diverse personer, som ej höra till viss näring	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Diverse onera och allmänna besvär	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Summa	498	45	4	933	18	1	56,724	39	48,873	20	24,296	31	9,428	16	82,598	19

	Fattigförsörjning.		Skjuts.		Väghållning.			Diverse afgifter, onera och allmänna besvär.			Summa Statsbidrag.		
	R:dr	sk.	R:dr	sk.	R:dr	sk.	r.	R:dr	sk.	r.	R:dr	sk.	r.
Kronoskatte-Säterier	110	—	—	—	120	—	—	57	40	—	414	20	—
Frälse-Säterier	3,486	16	—	—	2,796	—	—	1,553	—	—	26,715	47	3
Rå- och Rörs-hemman	441	14	42	24	332	23	—	300	43	—	1,642	37	1
Frälse-hemman	8,670	4	3,777	—	9,057	7	1	7,552	—	8	60,725	23	8
Frälse-hyttor	20	—	15	40	18	—	—	30	—	—	1,045	40	11
Frälse-Skattehemman	1,849	32	893	—	1,520	—	—	2,489	24	—	15,811	6	7
Krono-hemman	66	—	17	—	79	32	—	69	1	—	483	33	10
Krono-Skattehemman	53,769	16	21,900	36	58,457	32	—	33,418	29	—	436,842	47	3
D:o särskilda Bergsmanshemman eller Hyttor	4,401	—	3,501	—	8,119	—	—	3,533	30	—	30,939	21	—
Militie-Boställen	1,183	—	45	—	1,659	44	—	604	32	—	8,273	37	2
D:o indragne till Kronan	6	—	—	—	1	40	—	4	28	—	287	27	7
Civile Boställen	429	32	60	—	569	32	—	342	21	—	3,364	10	4
Ecklesiastika Boställen af Skatte- och Krono-hemman	1,512	40	—	—	1,863	9	—	664	32	—	11,756	25	1
D:o af Hyttor eller Bergsmans-hemman	5	—	—	—	1	38	—	8	37	—	32	29	—
D:o af Skattetorp och Lägenheter	19	—	—	—	5	24	—	35	5	—	162	39	4
Rekognitions-Skogshemman	—	—	—	—	—	—	—	3	47	—	1,010	22	11
Skattlagde bebyggde Torp, Urfjellar m. fl. Lägenheter, utan mantal, som ej under något hemmans räntor äro inbegripne, Frälse	40	—	—	—	—	—	—	25	37	—	235	14	11
» » » Skatte	680	—	353	—	398	—	—	978	29	—	4,410	3	11
» » » Krono	135	—	31	—	19	—	—	185	8	—	754	44	7
» » » Obebyggde	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	339	24	—
Oskattlagde, bebyggde d:o, deraf Ryttare-, Soldat- och Båtsmanstorp 1,104 st.	20	—	—	—	—	—	—	1,698	16	—	4,136	44	9
Backstugor	—	—	—	—	—	—	—	491	12	—	1,097	—	—
Bebyggda lägenheter, afsöndrade från hemman under ständig äganderätt	217	16	—	—	170	—	—	134	42	—	1,616	—	—
D:o d:o på viss tid eller lifstid	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Skattlagda Fiskelägenheter af särskilda slag, som ej under något hemmans ränta äro inbegripne, Skatte	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	151	37	10
Tullmjölqvarnar om 458 par stenar	—	—	—	—	—	—	—	167	24	—	5,653	31	4
Tullsågqvarnar, grofbladiga	—	—	—	—	—	—	—	102	16	—	3,771	20	1
» finbladiga	—	—	—	—	—	—	—	3	12	—	238	42	—
Husbehofs-Mjölqvarnar, deraf 375 st. med särskild i Jordeboken utförd ränta	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	42	34	4
D:o Sågqvarnar	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	36	10	8
Stampar	—	—	—	—	—	—	—	6	—	—	43	10	5
Kopparhammare	—	—	—	—	—	—	—	4	—	—	18	36	—
Stångjernsverk	2,721	32	—	—	—	—	—	735	14	—	39,341	9	10
Ämneshammare	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	77	19	3
Masugnar	98	—	—	—	—	—	—	1	24	—	11,876	17	9
Jern-manufakturverk af särskilda slag	—	—	—	—	—	—	—	160	28	—	1,821	23	6
Glasbruk	—	—	—	—	—	—	—	53	24	—	346	—	—
Pappersbruk	—	—	—	—	—	—	—	19	2	—	79	20	—
Tegelbruk	—	—	—	—	—	—	—	4	6	—	72	9	3
Garfverier	—	—	—	—	—	—	—	31	35	—	221	19	11
Färgerier	—	—	—	—	—	—	—	21	32	—	114	10	—
Takskifferbrott	—	—	—	—	—	—	—	64	—	—	74	—	—
Repslagerier	—	—	—	—	—	—	—	6	—	—	11	—	—
Gästgifverier	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	825	30	8
Krogar	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	100	—	—
Diverse personer, som ej höra till viss näring	—	—	—	—	—	—	—	654	38	—	3,971	22	7
Diverse onera och allmänna besvär	—	—	—	—	—	—	—	9,640	45	7	9,640	45	7
Summa	79,881	10	30,636	4	85,188	41	1	65,858	46	3	690,628	44	2

Carlstad i Landskontoret den 1 Oktober 1856.

Axel Anderson.

Tabell för Städerna inom Wermlands Län, tillhörande 1851—1855 årens Femårsberättelse.

	Hus, Tomter, Verk och Inrättningar.	Jord. Åker.	Jord. Äng.	Jord. Skog och Betesmark.	Jord. Summa.	Hemmantal.	Utsäde af Hvete.	Utsäde af Råg.	Utsäde af Korn.	Utsäde af Hafra.	Utsäde af Blandsäd.	Utsäde af Ärter.	Utsäde af Potates.	Medelafkastning, sedan utsädet är afdraget. Hvete.	Råg.	Korn.	Hafra.	Blandsäd.	Ärter.	Potates.	Underhållna Kreatur. Hästar.	Oxar.	Kor.	Ungboskap.	Får.	Svin.
	St.	T:ld	T:ld	T:ld	T:ld		T:r	T:r	T:r	T:r	T:r	T:r	T:r	T:r	T:r	T:r	T:r	T:r	T:r	T:r	St.	St.	St.	St.	St.	St.
Carlstads Stad.																										
Hus, Tomter, Jord	193	—	—	—	1,137½	5⅜	2½	32	4½	80	—	—	78	18	305	24	543	—	—	468	96	28	245	—	36	104
Civilt Boställshus utan jord	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Ecklesiastika Boställshus med jord	2	—	—	—	36 19/32	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
D:o D:o utan d:o	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Färgerier	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Klädesfabrik	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Tobaks- och Snusfabriker	3	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Baijerska Ölbryggerier	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Wermlands Provincial-Bank	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
» Hypotheks-förening	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Frykstads Jernvägs-bolag	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Ångfartyg	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Summa	207	—	—	—	1,174 3/32	5⅜	2½	32	4½	80	—	—	78	18	305	24	543	—	—	468	96	28	245	—	36	104
Christinehamns Stad.																										
Hus och Tomter	298½	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Jord	—	214	428	2,980	3,622	8⅛	19	24	10	68	2	2	155	112	168	50	330	8	12	1,140	89	52	330	50	7	205
2 Qvarnar med tillsammans 8 par stenar	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
1 Såg med 1 blad	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Krogar, Källare och Spisqvarter	10	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Gästgifverier	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Färgerier	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Garfverier	3	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Ljus- och Tvålfabrik	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Tobaksfabrik	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Boktryckeri	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Fartyg om tillsammans 165 lästers drägtighet	5	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Summa	324½	214	428	2,980	3,622	8⅛	19	24	10	68	2	2	155	112	168	50	330	8	12	1,140	89	52	330	50	7	205
Philipstads Stad.																										
Hus och Tomter	71	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Jord	—	924 121/128	—	3,639	4,563 121/128	8	3	60	2	300	—	3	200	30	840	10	1,800	—	21	1,400	50	10	250	24	50	30
Qvarn med 4 par stenar	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Krogar	6	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Gästgifveri	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Summa	79	924 121/128	—	3,639	4,563 121/128	8	3	60	2	300	—	3	200	30	840	10	1,800	—	21	1,400	50	10	250	24	50	30
Summa Summarum	610½	1,138 121/128	428	6,619	9,360 5/128	22¼	24½	116	16½	448	2	5	433	160	1,313	84	2,673	8	33	3,008	235	90	825	74	93	339

	Uppskattadt värde. Hus och Tomter. R:dr	sk.	r.	Jord. R:dr	sk.	r.	Bruk, Manufakturier, Qvarnar, Fabriker m. m. R:dr	sk.	r.	Summa. R:dr	sk.	r.
Carlstads Stad.												
Hus, Tomter, Jord	845,431	5	—	113,750	—	—	—	—	—	959,181	5	—
Civilt Boställshus utan jord	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Ecklesiastika Boställshus med jord	—	—	—	3,659	18	—	—	—	—	3,659	18	—
D:o D:o utan d:o	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Färgerier	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Klädesfabrik	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Tobaks- och Snusfabriker	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Baijerska Ölbryggerier	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Wermlands Provincial-Bank	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
» Hypotheks-förening	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Frykstads Jernvägs-bolag	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Ångfartyg	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Summa	845,431	5	—	117,409	18	—	—	—	—	962,840	23	—
Christinehamns Stad.												
Hus och Tomter	394,030	27	5	—	—	—	—	—	—	394,030	27	5
Jord	—	—	—	112,899	12	5	—	—	—	112.899	12	5
2 Qvarnar med tillsammans 8 par stenar	—	—	—	—	—	—	14,000	—	—	14,000	—	—
1 Såg med 1 blad	—	—	—	—	—	—	625	—	—	625	—	—
Krogar, Källare och Spisqvarter	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Gästgifverier	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Färgerier	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Garfverier	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Ljus- och Tvålfabrik	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Tobaksfabrik	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Boktryckeri	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Fartyg om tillsammans 165 lästers drägtighet	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Summa	394,030	27	5	112,899	12	5	14,625	—	—	521,554	39	10
Philipstads Stad.												
Hus och Tomter	193,837	18	6	—	—	—	—	—	—	193,837	18	6
Jord	—	—	—	120,154	8	5	—	—	—	120,154	8	5
Qvarn med 4 par stenar	—	—	—	—	—	—	6,345	26	8	6,345	26	8
Krogar	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Gästgifveri	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Summa	193,837	18	6	120,154	8	5	6,345	26	8	320,337	5	7
Summa Summarum	1,433,299	2	11	350,462	38	10	20,970	26	8	1,804,732	20	5

Stats——Bidrag.

	Bevillning efter 1855 års Förordning. Efter 1:sta Art. R:dr	sk.	Efter 2:dra Art. Jord, Hus, Tomter, Verk och Inrättningar. R:dr	sk.	r.	Borgerlig näring. R:dr	sk.	r.	Efter 31:sta §. i Bevilln. förordn. R:dr	sk.	r.	För Testamenten. R:dr	sk.	Personer, ej hörande till viss näring. R:dr	sk.	r.	Efter 3:dje Art. R:dr	Summa Bevillning efter 1:sta, 2:dra och 3:dje Art. R:dr	sk.	r.
Carlstads Stad.																				
Hus, Tomter, Jord	403	—	961	30	—	1,487	43	6	—	—	—	426	36	1,266	34	11	—	4,546	—	5
Civilt Boställshus utan jord	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Ecklesiastika Boställshus med jord	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
D:o D:o utan d:o	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Färgerier	—	—	—	—	—	32	24	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	32	24	—
Klädesfabrik	—	—	—	—	—	20	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	20	—	—
Tobaks- och Snusfabriker	—	—	—	—	—	48	24	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	48	24	—
Baijerska Ölbryggerier	—	—	—	—	—	50	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	50	—	—
Wermlands Provincial-Bank	—	—	3,064	47	8	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3,064	47	8
» Hypotheks-förening	—	—	56	35	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	56	35	—
Frykstads Jernvägs-bolag	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Ångfartyg	—	—	358	44	6	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	358	44	6
Summa	403	—	4,442	13	2	1,638	43	6	—	—	—	426	36	1,266	34	11	—	8,177	31	7
Christinehamns Stad.																				
Hus och Tomter	217	24	708	16	10	500	23	—	—	—	—	—	—	401	22	6	3	1,830	38	4
Jord	—	—	203	19	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	203	19	—
2 Qvarnar med tillsammans 8 par stenar	—	—	25	28	10	—	—	—	8	12	—	—	—	—	—	—	—	33	40	10
1 Såg med 1 blad	—	—	1	6	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	6	—
Krogar, Källare och Spisqvarter	—	—	124	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	124	—	—
Gästgifverier	—	—	10	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	10	—	—
Färgerier	—	—	4	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	4	—	—
Garfverier	—	—	20	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	20	—	—
Ljus- och Tvålfabrik	—	—	9	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	9	—	—
Tobaksfabrik	—	—	10	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3	36	—	—	13	36	—
Boktryckeri	—	—	5	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	5	—	—
Fartyg om tillsammans 165 lästers drägtighet	—	—	15	22	6	—	—	—	—	—	—	—	—	12	24	—	—	27	46	6
Summa	217	24	1,135	45	2	500	23	—	8	12	—	—	—	417	34	6	3	2,282	42	8
Philipstads Stad.																				
Hus och Tomter	136	42	346	7	2	556	45	7	—	—	—	—	—	76	—	—	—	1,115	46	9
Jord	—	—	216	13	10	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	216	13	10
Qvarn med 4 par stenar	—	—	11	2	4	—	—	—	4	14	5	—	—	—	—	—	—	15	16	9
Krogar	—	—	66	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	66	—	—
Gästgifveri	—	—	10	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	10	—	—
Summa	136	42	649	23	4	556	45	7	4	14	5	—	—	76	—	—	—	1,423	29	4
Summa Summarum	757	18	6,227	33	8	2,696	16	1	12	26	5	426	36	1,760	21	5	3	11,884	7	7

	Bränvinsbränningsafgift. R:dr	sk.	r.	Ständige Räntor. Jordeboks- och Hemmantals-Räntor. R:dr	sk.	r.	Kronotionde. R:dr	sk.	r.	Mantalspenningar. R:dr	sk.	Salu-accis. R:dr	Summa. R:dr	sk.	r.	Kostnad för Rotering. R:dr	sk.	r.	Kostnad för Städernas styrelse. R:dr	sk.	r.
Carlstads Stad.																					
Hus, Tomter, Jord	—	—	—	—	—	—	534	31	11	583	—	—	1,117	31	11	260	39	11	7,192	46	3
Civilt Boställshus utan jord	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Ecklesiastika Boställshus med jord	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
D:o D:o utan d:o	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Färgerier	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Klädesfabrik	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Tobaks- och Snusfabriker	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Baijerska Ölbryggerier	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Wermlands Provincial-Bank	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
» Hypotheks-förening	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Frykstads Jernvägs-bolag	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Ångfartyg	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Summa	—	—	—	—	—	—	534	31	11	583	—	—	1,117	31	11	260	39	11	7,192	46	3
Christinehamns Stad.																					
Hus och Tomter	—	—	—	—	—	—	—	—	—	319	12	40	359	12	—	142	31	11	3,886	32	—
Jord	3	4	6	5	44	—	254	18	2	—	—	—	260	14	2	25	18	—	—	—	—
2 Qvarnar med tillsammans 8 par stenar	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3	10	2	—	—	—
1 Såg med 1 blad	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	6	9	—	—	—
Krogar, Källare och Spisqvarter	222	8	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Gästgifverier	5	24	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	12	—	—	—	—
Färgerier	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	24	—	—	—	—
Garfverier	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	24	—	—	—	—
Ljus- och Tvålfabrik	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	6	—	—	—	—
Tobaksfabrik	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	2	—	—	—	—
Boktryckeri	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	30	—	—	—	—
Fartyg om tillsammans 165 lästers drägtighet	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Summa	230	36	6	5	44	—	254	18	2	319	12	40	619	26	2	178	20	10	3,886	32	—
Philipstads Stad.																					
Hus och Tomter	—	—	—	—	—	—	—	—	—	202	9	25	227	9	—	108	12	7	1,066	21	4
Jord	—	—	—	164	14	2	73	32	—	—	—	—	237	46	2	—	—	—	—	—	—
Qvarn med 4 par stenar	—	—	—	—	—	—	118	42	6	—	—	—	118	42	6	—	—	—	—	—	—
Krogar	124	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Gästgifveri	10	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Summa	134	—	—	164	14	2	192	26	6	202	9	25	584	1	8	108	12	7	1,066	21	4
Summa Summarum	364	36	6	170	10	2	981	28	7	1,104	21	65	2,321	11	9	547	25	4	12,146	3	7

	Klerecistatens underhåll. Pastorers. R:dr	sk.	r.	Komministrars. R:dr	Kyrkobetjenings. R:dr	Summa. R:dr	sk.	r.	Fattigförsörjning. R:dr	sk.	r.	Skjuts. R:dr	sk.	Väghållning. R:dr	sk.	Diverse onera. R:dr	sk.	Summa Statsbidrag. R:dr	sk.	r.
Carlstads Stad.																				
Hus, Tomter, Jord	654	38	3	200	160	1,014	38	6	6,534	25	2	1,078	16	739	8	4,399	18	26,883	32	2
Civilt Boställshus utan jord	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Ecklesiastika Boställshus med jord	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
D:o D:o utan d:o	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Färgerier	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	32	24	—
Klädesfabrik	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	20	—	—
Tobaks- och Snusfabriker	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	48	24	—
Baijerska Ölbryggerier	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	50	—	—
Wermlands Provincial-Bank	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3,064	47	8
» Hypotheks-förening	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	56	35	—
Frykstads Jernvägs-bolag	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Ångfartyg	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	358	44	6
Summa	654	38	6	200	160	1,014	38	6	6,534	25	2	1,078	16	739	8	4,399	18	30,515	15	4
Christinehamns Stad.																				
Hus och Tomter	608	24	—	300	300	1,208	24	—	2,800	—	—	533	16	1,500	—	5,550	24	17,811	34	3
Jord	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	492	7	8
2 Qvarnar med tillsammans 8 par stenar	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	37	3	—
1 Såg med 1 blad	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	12	9
Krogar, Källare och Spisqvarter	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	346	8	—
Gästgifverier	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	16	36	—
Färgerier	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	4	24	—
Garfverier	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	22	24	—
Ljus- och Tvålfabrik	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	10	6	—
Tobaksfabrik	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	14	38	—
Boktryckeri	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	5	30	—
Fartyg om tillsammans 165 lästers drägtighet	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	27	46	6
Summa	608	24	—	300	300	1,208	24	—	2,800	—	—	533	16	1,500	—	5,550	24	18,790	30	2
Philipstads Stad.																				
Hus och Tomter	280	24	—	100	64	444	24	—	1,600	—	—	1,733	16	1,000	—	929	42	8,225	27	8
Jord	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	454	12	—
Qvarn med 4 par stenar	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	134	11	3
Krogar	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	190	—	—
Gästgifveri	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	20	—	—
Summa	280	24	—	100	64	444	24	—	1,600	—	—	1,733	16	1,000	—	929	42	9,024	2	11
Summa Summarum	1,543	38	6	600	524	2,667	38	6	10,934	25	2	3,345	—	3,239	8	10,879	36	58,330	—	5

Carlstad i Landskontoret den 1 Oktober 1856.

AXEL ANDERSON.